

Archeologienota leper Albert Dehemlaan 1

Verslag van Resultaten

Bert ACKE en Maarten BRACKE

12-5-2017

Titel: Archeologienota leper – Albert Dehemlaan 1

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke en Maarten Bracke

Projectcode bureauonderzoek: 2017D139

Intern projectnummer: 2017.060

Locatiegegevens: leper, Albert Dehemlaan 1

Lambertcoördinaten: X: 45769 en Y: 173059; X: 45956 en Y: 173274

Kadastergegevens: leper, afdeling 2, sectie A, perceel nr. 113v26 en 116h (zie figuur 9)

Topgrafische kaart: zie figuur 7 en 8

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog) en Josse Billiau (contactpersoon initiatiefnemer)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Zelzate, 12/05/2017

© Maarten Bracke, p/a Leegstraat 170, 9060 Zelzate. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING	4
1.1. WETTELIJK KADER	4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.2.1. VRAAGSTELLING	4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN	4
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE	5
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE	5
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK	6
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN	6
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING	6
1.3.5. SELECTIE BRONNEN	6
2. BUREAUONDERZOEK	7
2.1. HUIDIGE TOESTAND	7
2.2. GEPLANEDE WERKEN	10
2.3. LANDSCHAPPELIJKE LIGGING	13
2.3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING	13
2.3.2. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING	15
2.3.3. BODEMKUNDIGE SITUERING	18
2.3.4. GEOLOGISCHE SITUERING	19
2.4. HISTORISCHE SITUERING	21
2.5. ARCHEOLOGISCHE SITUERING	33
3. SYNTHESE	35
3.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON	35
3.2. AFWEGING VERDER VOORONDERZOEK	36
3.3. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	37
4. SAMENVATTING	39
5. BIBLIOGRAFIE	40
6. BIJLAGES	41

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag te Ieper Albert Dehemlaan 1, gelegen binnen een archeologische zone waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2.2. Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

In het bureauonderzoek wordt een zo duidelijk mogelijk beeld gevormd van de huidige archeologische, historische en landschappelijke informatie van het projectgebied en diens omgeving. Deze gegevens worden vergeleken met de geplande werken en de hiermee gepaarde gaande verstoringen en vergravingen in de bodem. Het uiteindelijke doel is het bepalen of verder archeologisch onderzoek al dan niet aangewezen is.

Informatie over de afbakening van het plangebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer door middel van opgestelde grondplannen, doorsnede- en detailtekeningen en via mondelinge of schriftelijke communicatie. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het plangebied, de directe omgeving en van de stad Ieper in het algemeen werd de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geraadpleegd.¹ Deze online databank is toegankelijk voor geregistreerde gebruikers, hoofdzakelijk archeologen. Aanvullend werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt², de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, en via Cartesius³, een databank die kaarten bundelt van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Aansluitend hierbij werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren '70 van vorige eeuw. Op het kaartmateriaal en de luchtfoto's werd het plangebied geprojecteerd, om zodoende een duidelijk beeld te krijgen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met hetgene dat beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.⁴ Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.⁵

Op basis van dit onderzoek en het raadplegen van bovenvermelde bronnen kan een antwoord gegeven worden op de vooropgestelde onderzoeksvragen.

¹ <https://cai.onroenderfgoed.be/>

² <http://www.geopunt.be/kaart>

³ <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

⁴ <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>

⁵ <http://www.ngi.be/topomapviewer/>

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

In eerste instantie wordt gestart met het bureauonderzoek waarbij de diverse beschikbare bronnen geraadpleegd worden. Daarnaast wordt in detail bekeken wat de huidige toestand is van het plangebied en worden de geplande werkzaamheden onder de loep genomen. Op basis van deze gegevens samen wordt afgetoetst of ten eerste verder vooronderzoek noodzakelijk is en ten tweede welke onderzoekstappen er eventueel genomen moeten worden.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

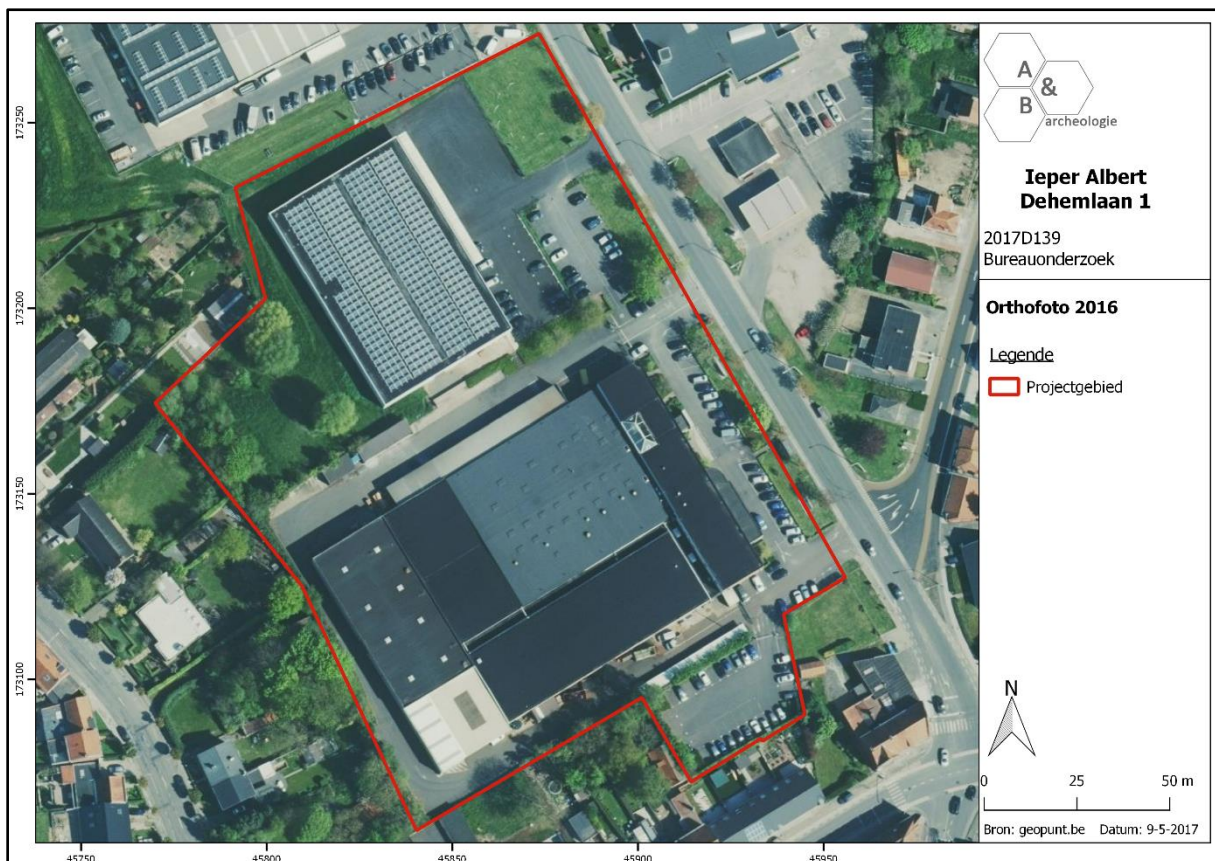
1.3.5. Selectie bronnen

De gebruikte bronnen zijn beschreven onder 1.3.1. De bronnen daaronder vermeld waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Gezien de ligging van de site op de rand van de historische stadskern van Ieper werden historische bronnen geraadpleegd.

2. Bureauonderzoek

2.1. Huidige toestand

Het terrein bevindt zich aan de Albert Dehemlaan 1 en 1a, gelegen aan de noordelijke rand van de stad Ieper in de provincie West-Vlaanderen. Verder ten oosten ligt de Pilkemseweg en aan de zuidelijke kant loopt de Brugseweg. De totale oppervlakte van het terrein bedraagt 22.335m² en wordt momenteel ingenomen door twee grote gebouwen die overeenkomen met de Albert Dehemlaan 1 en 1a. Bij de gebouwen zijn verhardingen in asfalt aanwezig die gebruikt worden als parkeergelegenheden en voor transportering. Slechts een klein deel, ca. 3000m², van het gebied is in gebruik als groenzone. Vooral ten westen van Albert Dehemlaan 1a is nog een groenzone van ca. 2000m² aanwezig. Tussen beide gebouwen in is een aanzienlijk hoogteverschil op te merken van ca. 1,3m. Dit niveauverschil is duidelijk te zien op figuur 3 en 4, waarbij het noordelijk gebouw beduidend lager ligt.

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de orthofoto van 2016 (bron: geopunt.be).

Figuur 2 Zicht op de bestaande asfaltverhardingen (foto aangeleverd door de initiatiefnemer).

Figuur 3 Zicht op de bestaande asfaltverhardingen met links zicht op het niveauverschil (foto aangeleverd door de initiatiefnemer).

Figuur 4 Zicht op het niveauverschil tussen Albert Dehemlaan 1 (links) en Albert Dehemlaan 1a (rechts). Het niveauverschil bedraagt 1,3m (foto aangeleverd door de initiatiefnemer).

2.2. Geplande werken

De geplande werken omvatten twee luiken. Het eerste luik betreft het voorbereidende werk, in dit geval het afbreken van twee stallingen, het verwijderen van de bestaande verhardingen tussen beide gebouwen in en het wegnemen van het hoogteverschil van 1,3m tussen beide gebouwen door middel van een ophoging. Ook de achterliggende groenzone wordt opgehoogd ter hoogte van de nieuwbouw. De bestaande verhardingen reiken tot ca. 50cm in de bodem.

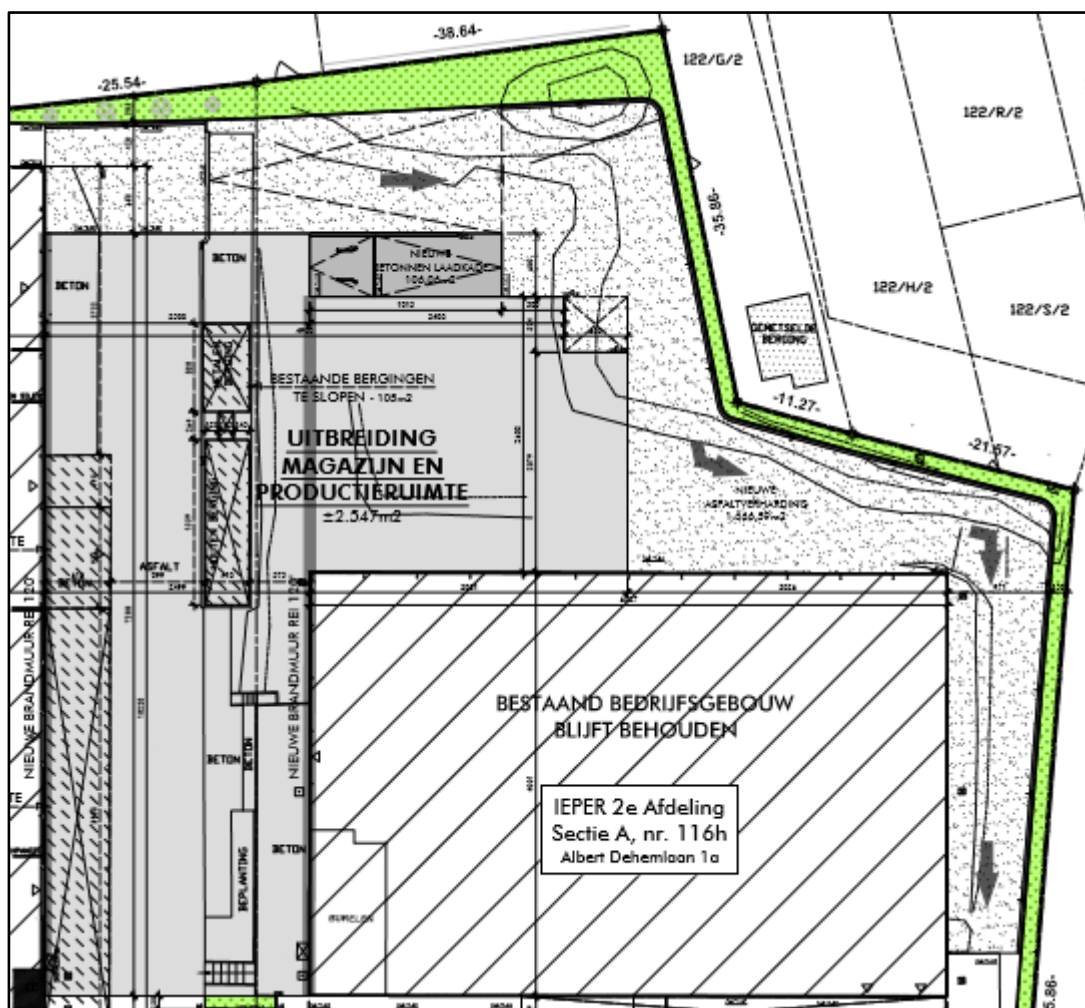
Na het eerste luik wordt tussen beide gebouwen in een L-vormig magazijn en productieruimte opgetrokken. Het gebouw heeft een oppervlakte van 2547m². Het zuidelijke deel (ca. 1850m²) wordt ingepland op de bestaande verhardingen, het noordelijke deel (ca. 700m²) ter hoogte van de groenzone. Na het verwijderen en ophogen wordt een nieuwe fundering voorzien die bestaat uit een betonplaat van ca. 30cm met daaronder nog steenslag van ca. 20cm dik. Deze fundering reikt niet dieper dan de reeds bestaande verhardingen. Bijkomend worden wel funderingspalen of -zolen als extra versteviging voorzien. Deze reiken dieper in de bodem. De diepte en de spreiding en het al dan niet gebruik van deze funderingspalen hangt af van de resultaten van het sonderingsverslag. Ter hoogte van het zuidelijke deel zullen de nieuwe verstoringen bijgevolg beperkt zijn. Het noordelijke deel zal na het ophogen deels verstoord worden door de nieuwe funderingspalen. De funderingsplaat beperkt zich in diepte door het eerst ophogen van het terrein. Ook hier zal de verstoringgraad die gepaard gaat met deze werken beperkt zijn.

Bij het nieuwe gebouw sluit ook een nieuwe asfaltverharding aan. Deze wordt aangelegd langs de westelijke en noordelijke kant van het gebouw Albert Dehemlaan 1a. In totaal omslaat de nieuwe asfaltverharding 1666m². De fundering bedraagt ca. 50cm.

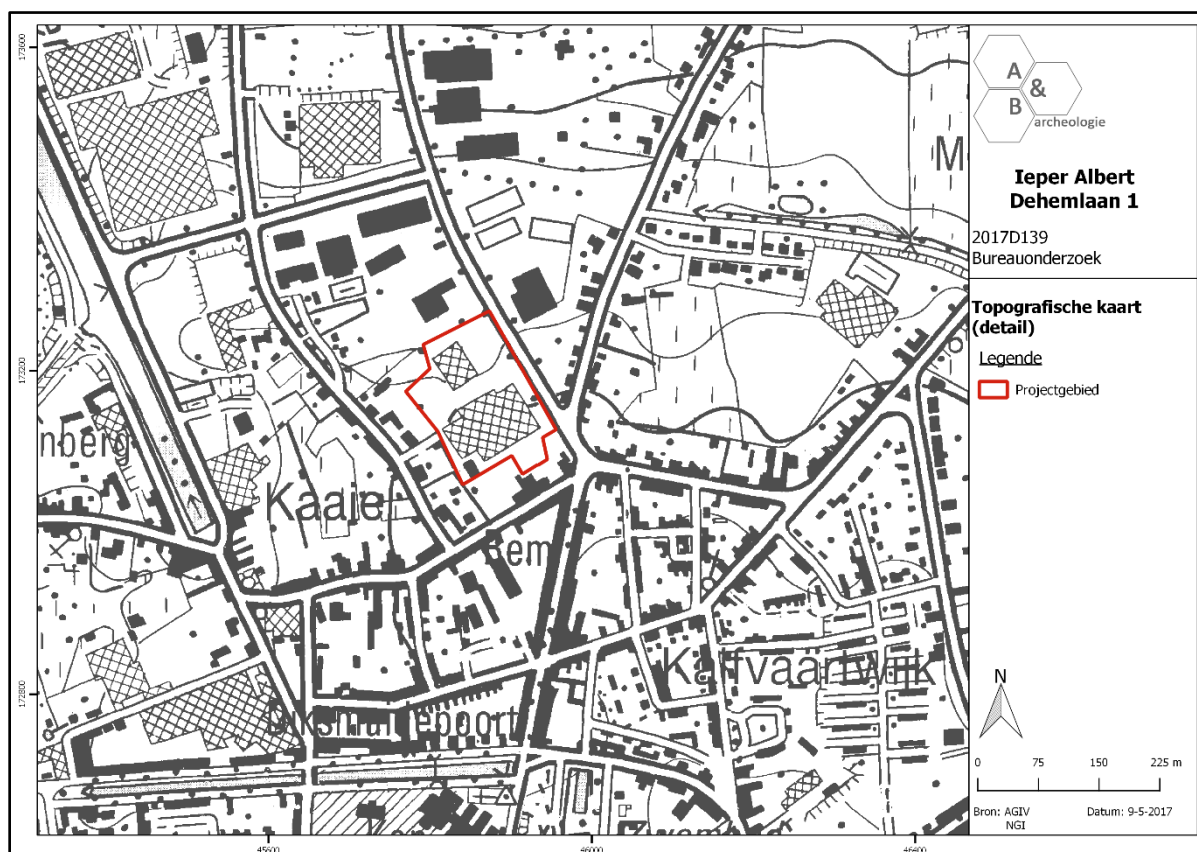
In de noordoostelijke hoek aan de Albert Dehemlaan 1a wordt de voorste parking licht uitgebreid met ca. 400m². In totaal worden 31 parkeerplaatsen voorzien. Vlak ten westen ervan blijft de parking en bestaande asfalt behouden.

Het zuidelijk deel, oftewel Albert Dehemlaan 1, blijft ongewijzigd en behouden in zijn huidige toestand.

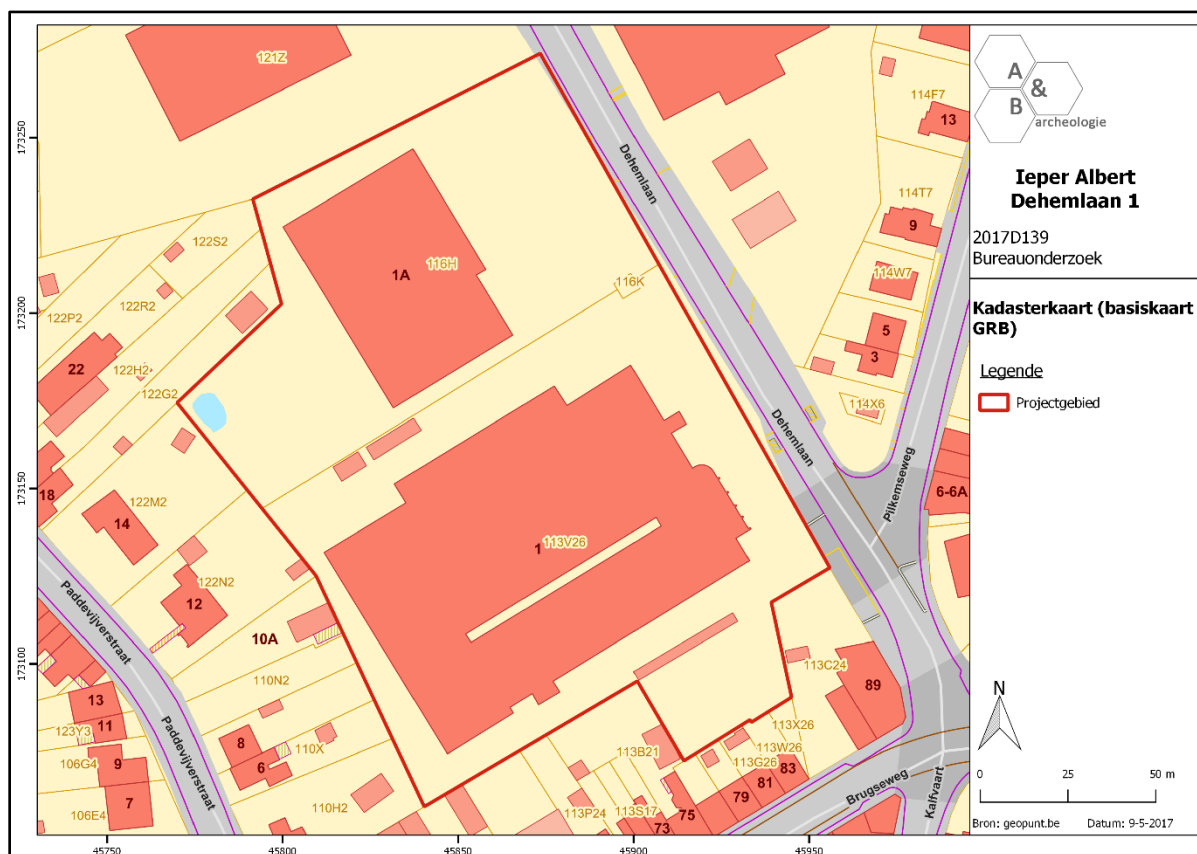
Concluderend kan gesteld worden dat over een totale oppervlakte van 4613m² nieuwe wijzingen worden aangebracht. 2547m² slaat neer op het nieuwe magazijn/productieruimte waarvan ca. 700m² nieuwe verstoringen met zich meebrengt. Door de ophoging wordt deze bovendien beperkt. De rest van het gebouw bevindt zich reeds boven verstoorde grond of wordt opgehoogd. Daarnaast wordt 1666m² nieuwe asfalt aangelegd en wordt een parking deels uitgebreid met ca. 400m².

Figuur 6 Detailopname uit het ontwerpplan met links het nieuwe magazijn/productieruimte, in puntjes wordt de nieuwe asfaltverharding aangegeven (bron: initiatiefnemer).

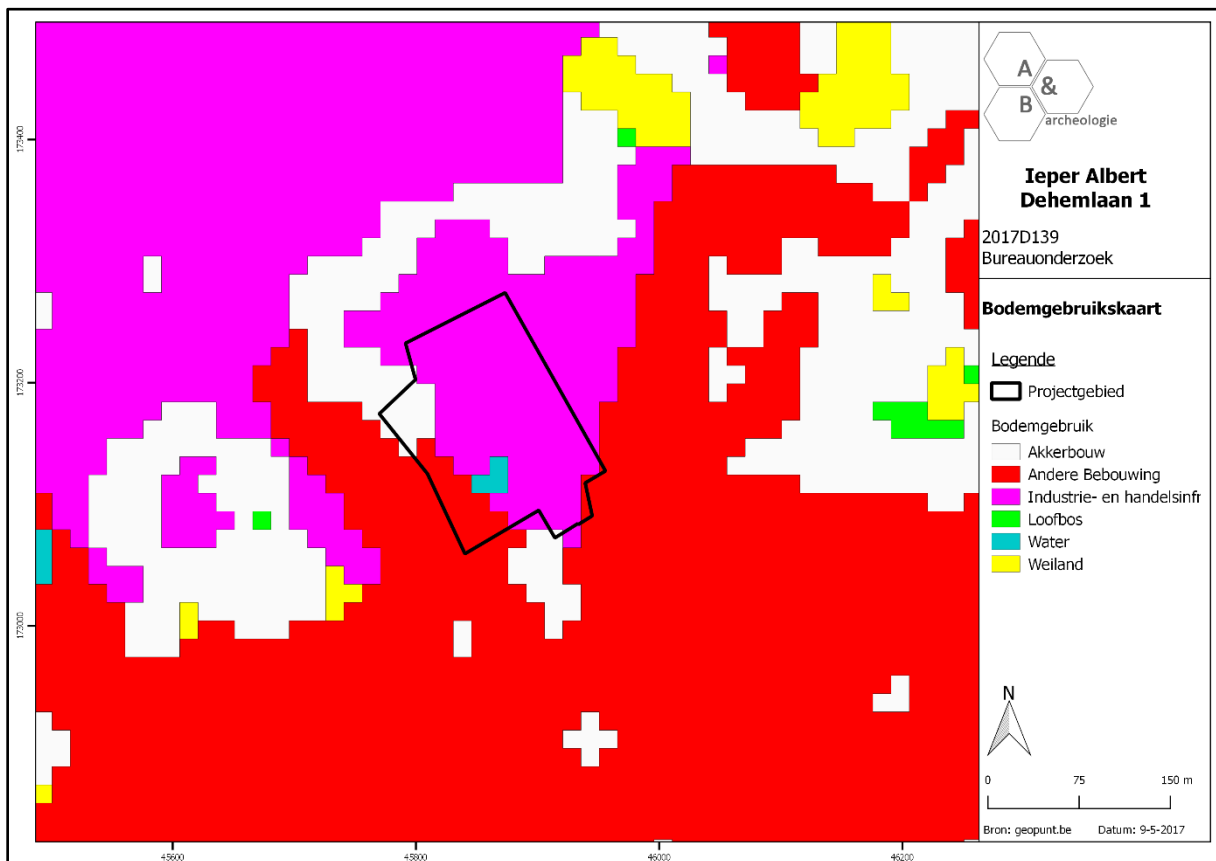

Figuur 8 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 9 Zicht op het kadasterplan met aanduiding van de perceelsnummers (bron: geopunt.be).

Op de bodemgebruiksk kaart van 2001 staat het plangebied ingedeeld in vier types. Het grootste deel wordt paars ingekleurd en wijst op industriële gronden. De noordwestelijke hoek wordt aangegeven als 'Akkerbouw' met een witte inkleuring. Onder akkerbouw wordt een bodem verstaan die gebruikt wordt in één of ander rotatiesysteem waarbij jaarlijks gewassen worden geoogst, inclusief braakland. Aan de zuidwestelijke rand wordt een klein deeltje ingekleurd in rood als 'Andere bebouwing'. Dit type geeft gebieden aan die voor het grootste deel worden bedekt door structuren zoals gebouwen, wegen en artificiële oppervlakten met groene delen en open bodem, tussen 30 en 80% is verhard. De bodemgebruiksk kaart komt grotendeels overeen met de werkelijke situatie van het plangebied. Als laatste wordt een klein zone blauw ingekleurd wat wijst op water. Volgens de huidige situatie komt een vijfde voor, echter in de noordwestelijke hoek.

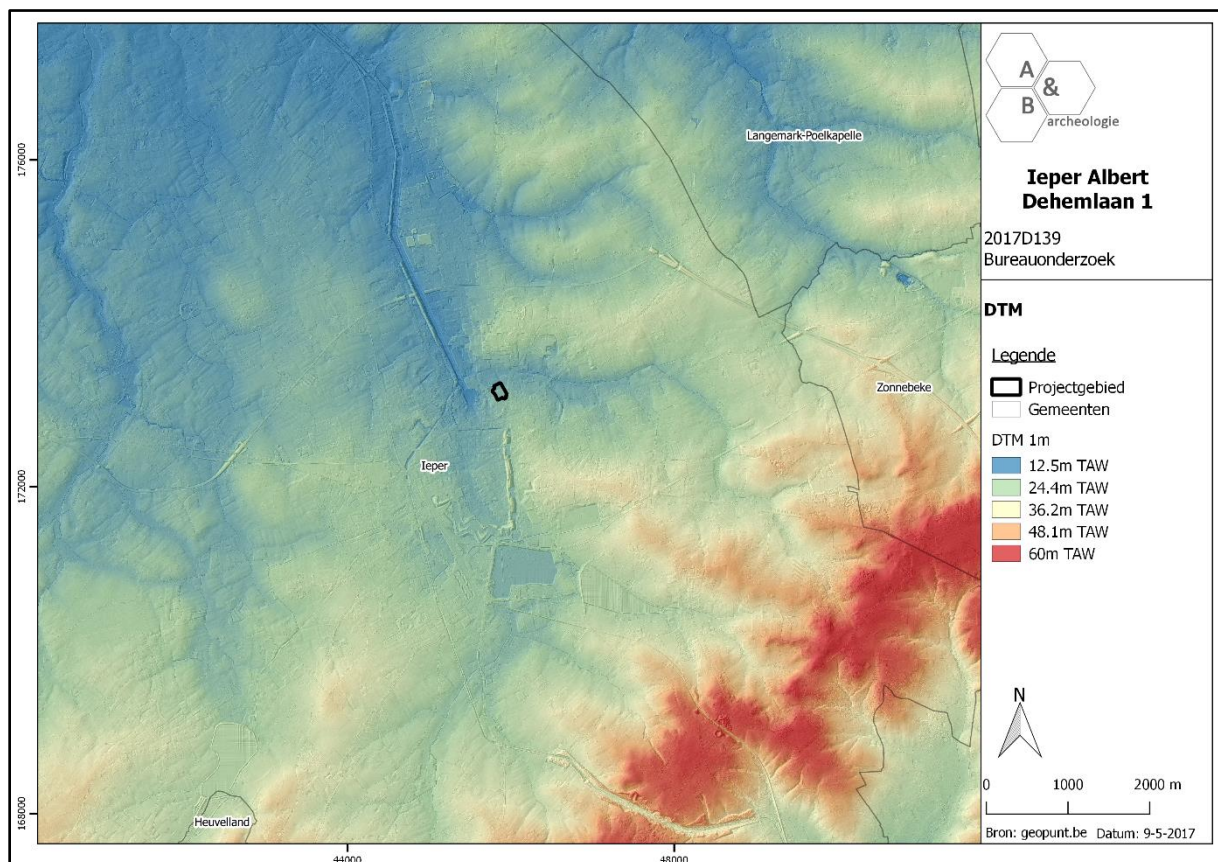
Figuur 10 Zicht op de bodemgebruiksk kaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

2.3.2. Landschappelijke situering

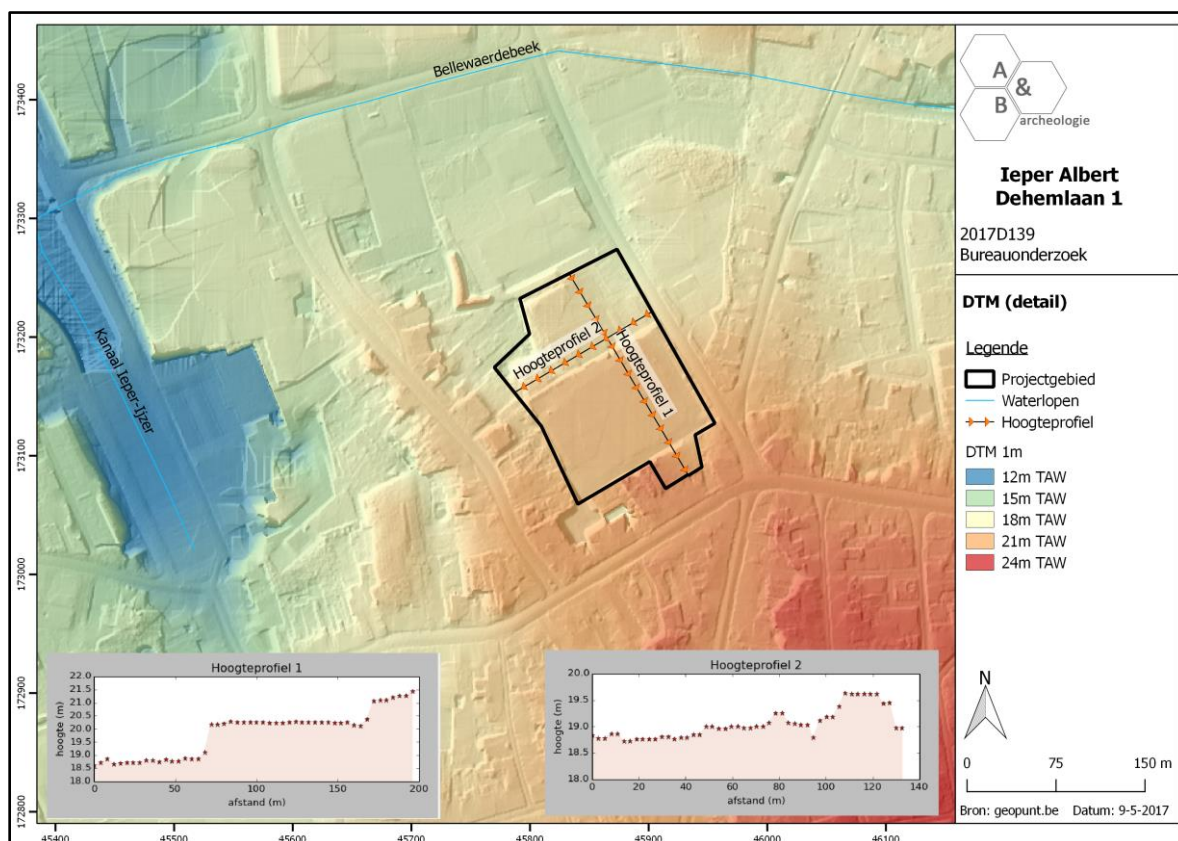
Ieper maakt deel uit van de Vlaamse zandleemstreek. Ten zuiden en oosten van de stad liggen enkele heuvelruggen die oplopen tot +58m TAW (ten oosten) en + 154m TAW (Kemmelberg, ten zuiden). Deze heuvels kennen uitlopers tot in de Ieperse deelgemeenten Voormezele en Hollebeke. Het grondgebied van de stad Ieper is minder hoog gelegen en helt licht af naar de Ieperlee, de waterloop die de stad van zuid naar noord doorkruist, toe.

Het plangebied zelf ligt op een uitloper naar de Ieperlee en Bellewaerdebeek toe. Het terrein loopt licht op naar het zuid tot zuidoosten toe. De hoogte varieert tussen +18,5m TAW in het noorden naar + 21m TAW in het zuiden. Vooral de scherpe stijging, te zien op hoogteprofiel 1, valt op en komt overeen met het niveauverschil van 1,3m tussen beide gebouwen in.

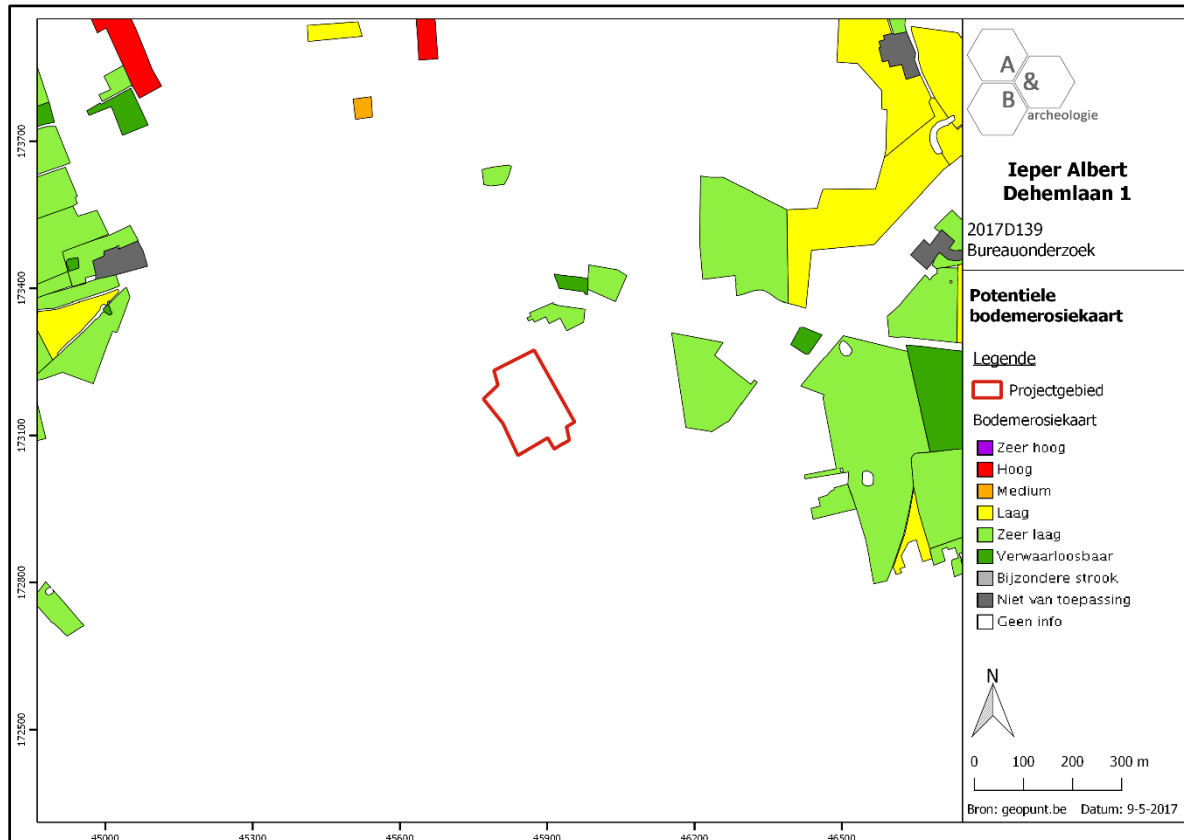
Op de bodemerosiekaart wordt het plangebied niet ingekleurd en is er bijgevolg geen informatie. Percelen in de omgeving variëren van een groene tot rode kleur en varieert aldus tussen een verwaarloosbare tot hoge erosiegraad. De bodemerosiekaart houdt onder andere rekening met de lokale topografie en de hellingsgraad van het perceel. Gezien de licht helling naar het zuiden toe, zal er wellicht sprake zijn van een lage erosiegraad.

Figuur 11 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).

Figuur 12 Detailopname van het Digitaal Hoogtemodel met de twee hoogteprofielen (bron: AGIV).

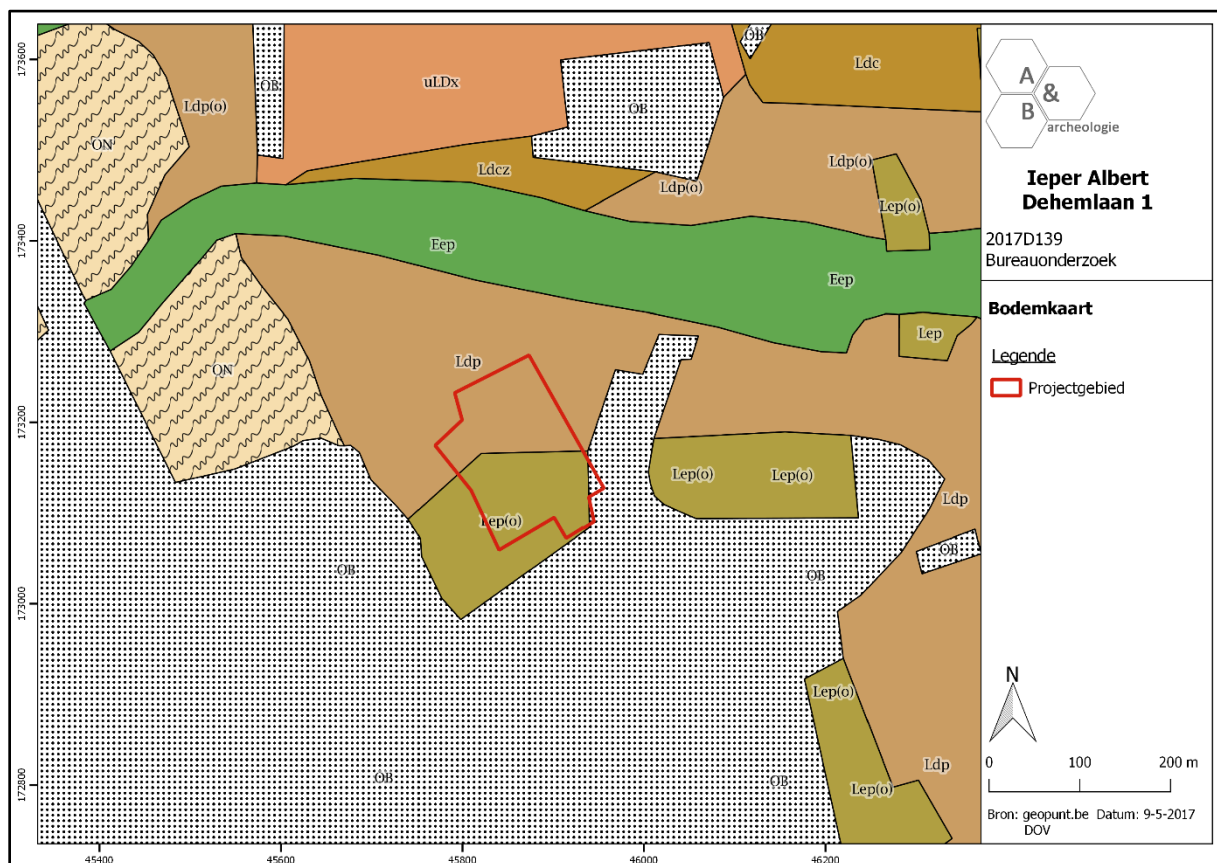

Figuur 13 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).

2.3.3. Bodemkundige situering

Het plangebied wordt tweeledig ingedeeld. Het noordelijke deel betreft een Ldp bodem. Een dergelijke bodem betreft een matig natte zandleembodem zonder profielontwikkeling. Het zuidelijke deel betreft een Lep(o) bodem. Deze bodem verschilt enkel in de draineringsklasse die hier nat is. Wel kan opgemerkt worden dat hier een sterk antropogene invloed was op het bodemarchief aangegeven met de extentie (o). In de zuidoostelijke hoek wordt een klein gearceerd aangegeven met de codering OB. Een dergelijk type slaat op bebouwde zones waar geen bodemkundige gegevens voorhanden zijn.

Verder kan ook nog de Bellewaerdebeek omschreven worden ten noorden die met het bodemtype Eep aangegeven staat. Een dergelijke bodem betreft een natte kleibodem zonder profielontwikkeling.

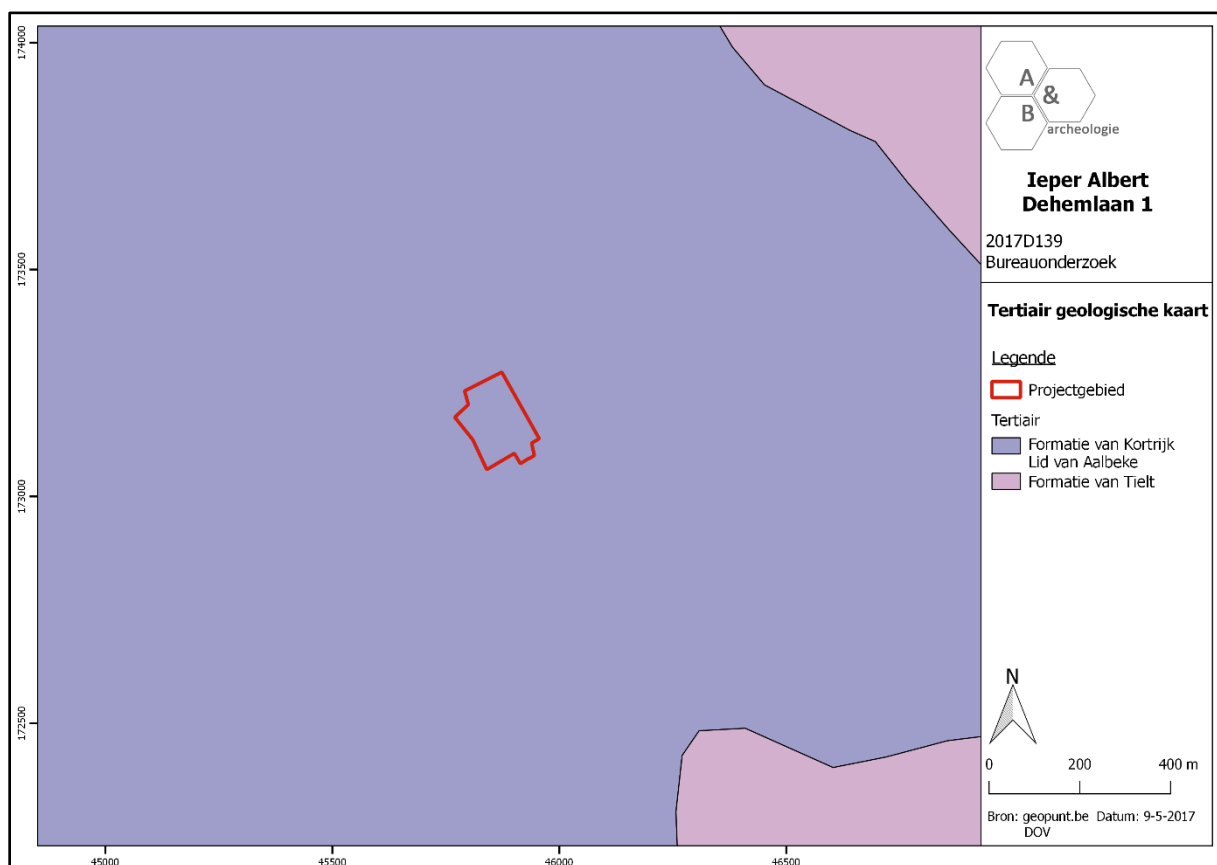
Figuur 14 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).

2.3.4. Geologische situering

De tertiaire opbouw ter hoogte van het plangebied bestaat uit de Formatie van Kortrijk, Lid van Aalbeke. Dit sediment, een homogene mariene afzetting zonder zandfractie, bestaat uit donkergrijze tot blauwe siltige klei met glimmers en is 12 tot 15m dik.

De Quartair geologische kaart geeft aan dat de ondergrond ter hoogte van het plangebied bestaat uit het type 1 omschreven als volgt: niet holocene en/of tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie. Het betreft eolische afzettingen van zand tot silt van het Weichseliaan (laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen (code *ELPw*), mogelijk kunnen ook hellingsafzettingen van het Quartair (*HQ*) aanwezig zijn.

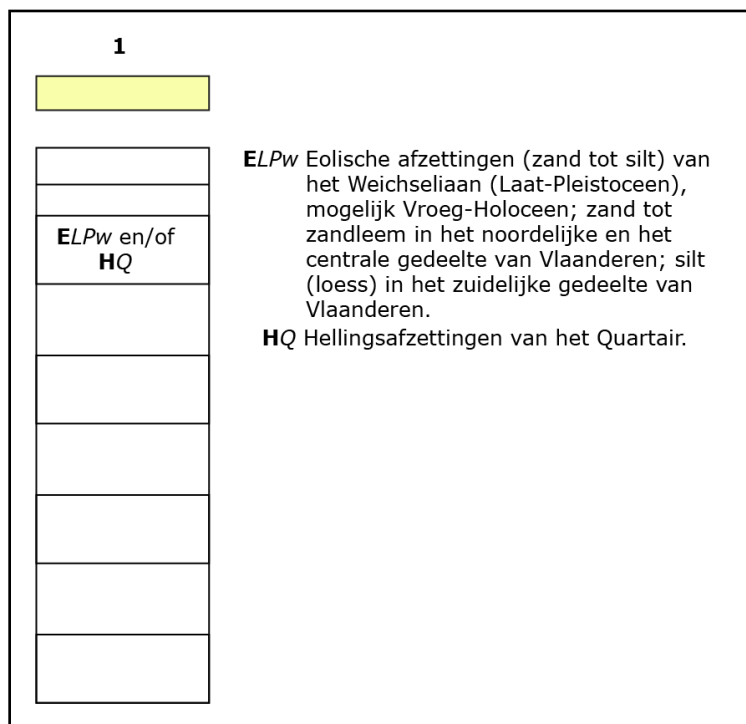
De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.

Figuur 15 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 16 Uitsnede uit de Quartaire Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 17 Uitleg bij de Quartaire Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

2.4. Historische situering⁶

Ieper kwam tot stand op het kruispunt van de Ieperlee (oorspronkelijk de Iepere) en de landweg Brugge-Rijsel. De oudste vermelding van Ieper - Ypra (de Iepere) - dateert uit 1066 en is een waternaam die mogelijk 'met iepen begroeid' betekent. Vermoedelijk gaat de oorsprong vroeger in de tijd terug, omdat er historische gegevens zijn die op de aanwezigheid van een Karolingisch domein kunnen wijzen. In de 12de en 13de eeuw groeit de plaats explosief uit tot een echte grootstad. De ligging op het kruispunt van de weg Brugge-Rijsel met de Ieperlee was allesbepalend. De Ieperlee maakte de verbinding met de Vlaamse kustvlakte, die een immense wolproductie kende, en ook met Brugge, die andere Vlaamse metropool. De landweg verbond Ieper opnieuw met Brugge, maar ook met het Leiebekken en Noord-Frankrijk. Deze samenloop van omstandigheden activeerde in combinatie met de uitstekende plaatselijke waterkwaliteit een belangrijke productie van en handel in textielproducten.

Aanvankelijk waren er verschillende kernen. Die rond de Sint-Pieterskerk was vermoedelijk de vroegste inplanting. Deze handelsnederzetting was in 1127 al voorzien van een D-vormige omwalling die op de Ieperlee aansloot. Iets noordelijker kwam de kern rond de Sint-Maartenskerk tot stand. Dit was of evolueerde tot een grafelijke stichting. Sint-Martinus is immers een patrocinium, dat ook op de vroege middeleeuwen wijst. Naderhand werd er een motteheuvel met neerhof ingeplant; een geheel dat op het eind van de 11de eeuw evolueerde en uitbreidde tot een burgerlijke nederzetting. Tot op heden is voor de omwalling hiervan één bewijs geleverd. Op het kruispunt van de Diksmuidestraat en de De Volsbergestraat-Henri Cartonstraat werd n.a.v. een vondstmelding een gracht en brugconstructie geregistreerd bij rioleringswerken. Andere aanwijzingen kunnen in de percelering gezien worden, o.a. aan de Korte Torhoutstraat. Andere kernen gaan tot de 12de of de 13de eeuw terug. Zo ontstond in het tweede kwart van de 12de eeuw de parochie Sint-Jacobs, oostelijk tussen Sint-Pieters en Sint-Maartens. Noordelijker worden de parochies Onze-Lieve-Vrouw ten Brielen in 1196 en Sint-Jan in 1200 voor de eerste maal vermeld. Duidelijk is wel dat de oudste ontwikkeling zich ten oosten van de Ieperlee situeerde. Pas in de eerste helft van de 13de eeuw werd ook westelijk van de Ieperlee uitgebreid en werd de vallei ingenomen. De Sint-Niklaasparochie ontstond op de westelijke oever van de Ieperlee. De kerk was er zeker al vóór 1233. Iets verderop, meer zuidoostelijk, moet de Sint-Kruisparochie gesitueerd worden. Het kerkhof werd in 1277 gewijd. Dichter bij de stad lag het Tempelgebied. Ten zuiden bevond zich Sint-Michiels, waarvan de eerste vermelding vóór 1249 valt. Geleidelijk zou daarna het gebied tussen de verschillende kernen dichtslibben.

Bij de aanleg van de vesten (1214-1248) werd een bepaald gedeelte hieruit gelicht en afgezonderd binnen een omwalling. Zo ontstonden er feitelijke buitenwijken en werd het fenomeen 'voorgeborchten', dat al in de 12de eeuw vermeld werd, geofficialiseerd. Onze-Lieve-Vrouw ten Brielen, Sint-Jan, Sint-Michiels en Sint-Kruis kwamen zo buiten de omwalling te liggen. Sint-Niklaas, een recente stichting, werd wel opgenomen binnen de vesten, het Tempelgebied dan weer niet. Het lijkt erop dat de Tempeliers doelbewust buiten de omwalling zijn gehouden. Het leverde alleszins een rare basisvorm op. Er werd bij de grachtenaanleg wel geprofiteerd van de 'aangeboden' topografie,

⁶ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016: *Ieper*. In *Inventaris Onroerend Erfgoed*. Opgehaald van <https://inventaris.onroenderfgoed.be> op 10/05/2017

de lager gelegen gebieden zoals de Boterplas, het 'Ketelquaet', de omwalling van de SintPietersparochie en de omwalling van het neerhof van de Zaalhofmotte. Dit was de motte van de graven van Vlaanderen, opvolger van de motte aan Sint-Maartens en uitgebouwd door Diederik van den Elzas na 1127 op de westelijke oever van de Ieperlee.

De vier buitenwijken werden in het begin van de 14de eeuw alsnog opgenomen binnen een ruimere omwalling. De 'Uterste Veste' was 7,6 km lang en bestond uit een 18m brede en 2m diepe gracht met aan de binnenkant een aarden wal en palissade. Op de uitvalswegen kwamen nieuwe poorten tot stand, zoals de Nieuwe Komenpoort. Deze versterking was onverdedigbaar, maar gaf een gevoel van veiligheid. Archeologisch onderzoek heeft ondertussen aangetoond dat ook de resten van deze wijken nog zeer sprekend kunnen zijn. De economische achteruitgang en het beleg van 1383 bezegelden het lot van de 'Uterste Veste' en ook van de parochies Sint-Michiels en Sint-Kruis. Beide kerken werden al in 1384 afgebroken. Het Iepers bestuur besliste (onder invloed van de graaf Lodewijk van Male en de hertog van Bourgondië, Filips de Stoute, die hem opvolgde) dat de buitenwijken niet heropgebouwd zouden worden.

Op het einde van de 14de eeuw maande de Bourgondische hertog Filips de Stoute Ieper aan de stad krachtadig te versterken. Er werd daarbij teruggevallen op het tracé van de 13de-eeuwse omwalling. De bouw van een stenen stadsmuur, voorzien van torens en poorten en een aarden binnenwal was een gigantische onderneming. In 1409 waren de Bourgondische vesten een feit. Ter hoogte van de poorten worden vanaf het einde van de 16de eeuw bolwerken/bastions uitgebouwd⁷.

Gaandeweg verloor Ieper aan belang en verwerd tot een stadje van lokaal belang, dat enkel nog een bepaalde interne evolutie kende. Ook hier waren de eerste helft van de 17de eeuw en de tweede helft van de 18de eeuw belangrijk als wederopbouw- en nieuwbouwmomenten voor verschillende religieuze en burgerlijke instellingen. Ook particuliere initiatieven bleven niet uit.

De ligging van de stad tijdens de opeenvolgende conflicten tussen Fransen en Spanjaarden zorgde ervoor dat Ieper in de 17de-18de eeuw uitgebouwd werd tot een performante vesting. Vooral Vauban liet imposante versterkingswerken bouwen, die de stadsrand transformeerden in een brede strook van grachten, ravelijnen, bastions, hoornwerken, ... en daarnaast waren ook kazernes, kruitmagazijnen en drenkplaatsen nodig. Herhaalde malen zijn dergelijke resten al aangesneden. Bij verschillende vondstmeldingen aan de Leopold III laan, de Polenlaan, de Pennestraat, de Maarschalk Haiglaan, de Tulpenlaan en het Minneplein was dat het geval. Naderhand deden de Hollanders het vanaf 1817 nog eens over. Zo verbouwden ze o.a. het Spaans kasteel of citadel, uit de 16de eeuw, dat Vauban vervangen had door het hoornwerk van Antwerpen in het laatste kwart van de 17de eeuw, nog eens ingrijpend.

Oorspronkelijk waren binnen de 13de-eeuwse omwalling slechts een tweetal kloosters gevestigd. Enkel de predikheren en de minderbroeders raakten erin. Andere ordes moesten hun heil zoeken inde buitenwijken. Dit was het geval voor de augustijnen (eremieten), de geschoeide karmelieten, Hemelsdale, de clarissen en enkele begijnhoven. Vanaf de 15de eeuw veranderde de situatie. Verschillende ordes konden *intra muros* meerdere huizen aanschaffen en er refuges inrichten (Stavele-Eversam, augustijnen, Lo, Waasten, Voormezele, Roesbrugge, Mesen en Zonnebeke-Nonnebossen). Soms werden ze, zeker na de godsdiensttroebelen, tot serieuze complexen

⁷ Stubbe et al. 2003

uitgebouwd, zoals die van de ongeschoeide karmelieten, jezuïeten, augustijnen, kapucinessen, benedictijnen (Sint-Jan) en arme klaren. In de 16de eeuw werd het bisdom Ieper gecreëerd en kwam het bisschoppelijk paleis tot stand. Daarnaast zijn uiteraard nog hospitalen, godshuizen en andere liefdadigheidsinstellingen het vermelden waard.

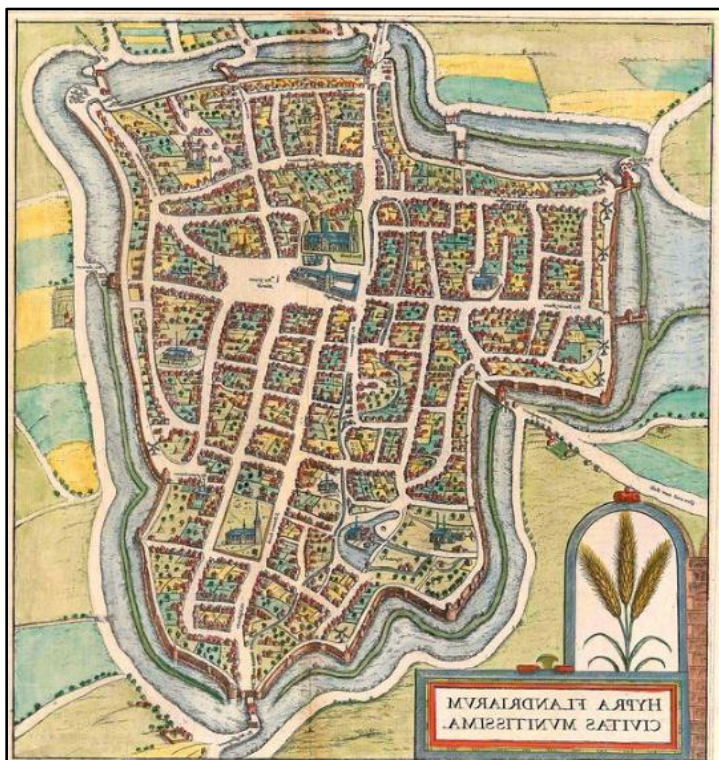
Ook de burgerlijke architectuur heeft onmiskenbare sporen nagelaten. Bepaalde gebouwen van de grafelijke en stedelijke administratie, de gildehuizen, de gevangenis, ... zijn inmiddels al aangesneden. Ook de sporen van de Ieperse drinkwaterregie mogen hierbij gerekend worden. Bij de noodopgravingen in de Ieperse binnenstad zijn resten van houten, bakstenen en ijzerzandstenen constructies aangetroffen. Soms kon de verstening van een houten gebouw aangetoond worden. Er komen ook (houten) constructies op bakstenen poeren voor. Daarbij is het onderscheid tussen woon-, werk-, opslag- of handelsruimte zeker niet altijd even duidelijk. In die zin is voortgezet gedetailleerd onderzoek nodig.

Ook zijn al diverse aanwijzingen voor artisanale activiteit aangetroffen. Leerlooierskuipen (Kauwekijnstraat) en steenovens (Westkaai) zijn uiteraard eenduidig. Daarnaast zijn tal van ovenstructuren gevonden, die niet nader kunnen geïdentificeerd worden. Ze kunnen zowel in de lakennijverheid (ververij) als de metaalverwerking thuishoren. Ook zijn er ambachten waarvan de infrastructuur totaal niet gekend is. Zo zijn brouwerijen, vollerijen, ... nog onbekend terrein.

Hoewel gelegen buiten de frontlinie, werd de oude Ieperse binnenstad zo goed als volledig verwoest tijdens Wereldoorlog I. Tijdens de jaren '20 van de 20ste eeuw en later volgden grote wederopbouwwerken.

Figuur 18 Ontwikkeling van de stad Ieper: I: twee kernen in de 11de eeuw; II: Ieper tot het einde van de 12de eeuw; III: De uitbreidingen van de 13de eeuw; IV: Ieper en het verloop van de tweede omwalling (Uterste Veste) in de 14de eeuw (overgenomen uit: X, 2016, p. 5).

Figuur 19 Zicht op de historische stadskern van Ieper op de kaart van Braun en Hogenberg, 1581-1588 (bron: www.sanderusmaps.com). Het plangebied situeert zich buiten de kaart aan de noordelijke zijde.

Op historisch vlak is over het plangebied zelf weinig informatie terug te vinden. De enige goede bronnen die voorhanden zijn betreffen enkele oude cartografische bronnen waaronder de Ferrariskaart uit de 18de eeuw, de Atlas der Buurtwegen (1841), de Kaart van Vandermaelen (1846-1854) en de Poppkaart (1842-1879).

De Ferrariskaart toont een verschoven projectie ten opzichte van de recentere cartografische bronnen. Op de kaart wordt ten noorden en deels in het terrein een ravelijn aangegeven. Een ravelijn betreft een buitenwerk van een vesting meestal vijfhoekig in vorm of redanvormig. Het is een versterkt eiland dat omgeven wordt een extra ravelijnsgracht. In dit geval betreft het een losstaande structuur die verderop van de vestingsmuren van Ieper ligt als een vooruitgeschoven verdediging. Voor de ravelijn stroomt de Bellewaerdebeek. Het grootste deel van het terrein is ingenomen door kleine akkerlandjes, boomgaarden en groentetuintjes. De Pilkemseweg en de Brugseweg worden reeds aangegeven. Op de kaart zijn verder nog de verdedigingswerken en vestingen rond Ieper te zien. Op de Atlas der Buurtwegen is van een ravelijn geen sprake meer, wel zijn nog de aflijningen ervan te herkennen in de perceelstructuur. Ook is duidelijk een bocht te zien in de Brugseweg. De Vandermaelenkaart toont wel de ravelijn aan waarbij de noordelijke helft volledig binnen het plangebied is gelegen. Zowel de ravelijnsgracht als een deel van het interne lichaam situeren zich in het zuidelijke deel van het plangebied. Op de projectie van de kaart van Vandermaelen op de hedendaagse orthofoto kan duidelijk gezien worden dat een groot deel onder de bestaande gebouwen zit, met uitzondering van een deel van extra ravelijnsgracht die ter hoogte van de groenzone in de noordwestelijke hoek zit (zie figuur 30). Daarnaast is vlak ten zuidwesten nog een windmolen aangegeven. In de noordelijke en oostelijke rand zijn twee gebouwtjes aanwezig. Ten noordwesten is nog een tweede ravelijn aangeduid. Op de Poppkaart is grotendeels vergelijkbaar met de Atlas der Buurtwegen. Ook hier is enkel een deel van de ravelijn herkenbaar in de perceelstructuur.

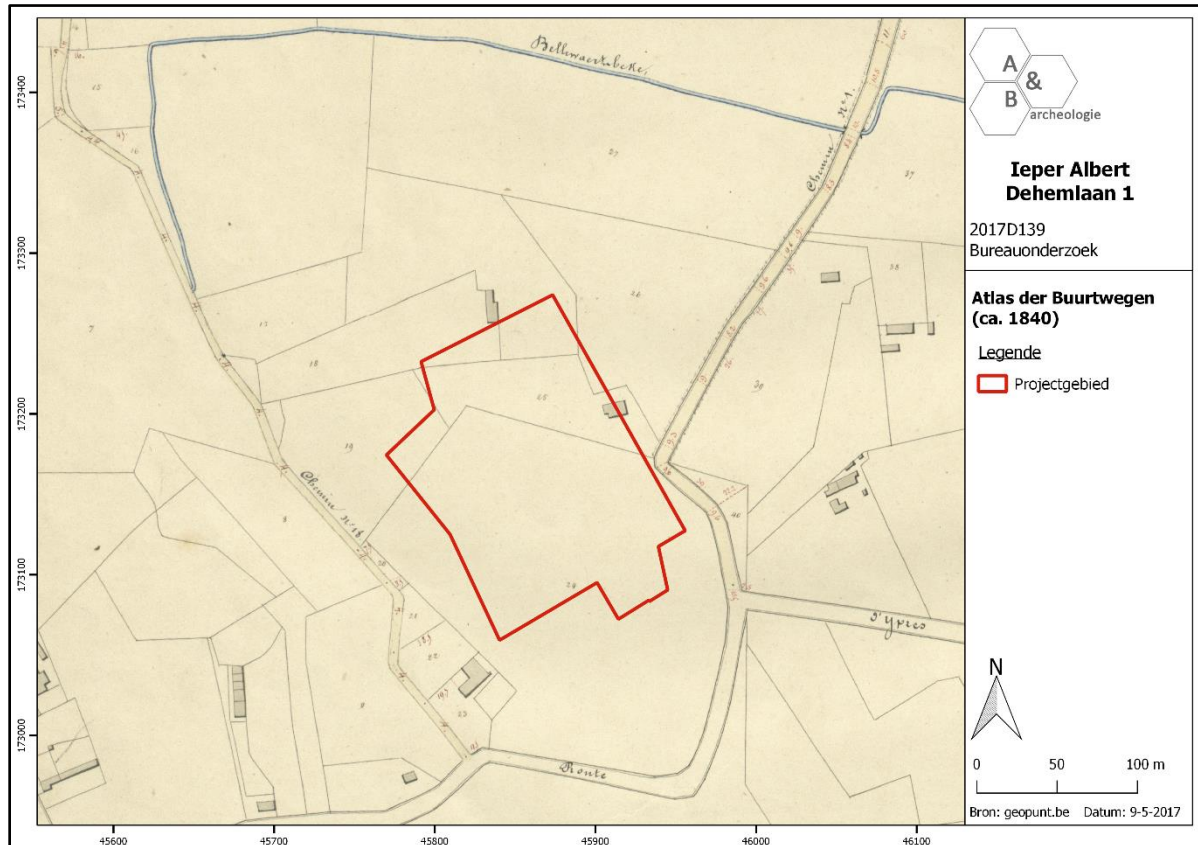
Voor het plangebied is de topografische kaarten uit 1883 beschikbaar. Op deze kaart is te zien dat de Brugseweg rechtgetrokken werd. Het plangebied zelf is braakliggend zonder enige bewoning. Ook zijn geen sporen meer zichtbaar van de ravelijn met uitzondering van de zuidelijke hoek van ravelijnsgracht, tussen de Brugseweg en Kalfvaart in.

Voor het plangebied zijn enkele loopgravenkaarten ter beschikking, maar vooral de kaarten van 28 januari 1917 en 19 mei 1918 tonen enkele loopgravenstructuren ter hoogte van het plangebied. Op kaarten voor 1917 zijn nog geen structuren aanwezig. Op de kaart van 28 januari 1917 is een getande loopgraaf aangeduid die centraal het plangebied kruist volgens een OW-oriëntatie. De loopgraaf situeert zich ter hoogte van het gebouw aan de Albert Dehemlaan 1 en de centrale asfaltverharding. Op de kaart van 19 mei 1918 zijn meerdere loopgraven zichtbaar. Het gaat om drie getande loopgraven en twee verbindingsloopgraven. Één getande loopgraaf loopt in het westelijke deel van het noordwesten naar het zuidoosten. Een tweede getande loopgraaf loopt vanaf de hoek van de Pilkemseweg en de latere Albert Dehemlaan richting het noordwesten naar de eerste loopgraaf. De derde getande loopgraaf bevindt zich in de zuidelijke tip. De twee verbindingsloopgraven verbinden de loopgraven onderling. Volgens de projectiefiguur (figuur 27) lijken de loopgraven voornamelijk onder de bestaande gebouwen en asfaltverhardingen te zitten. Slechts een klein deel zit in de groenzone.

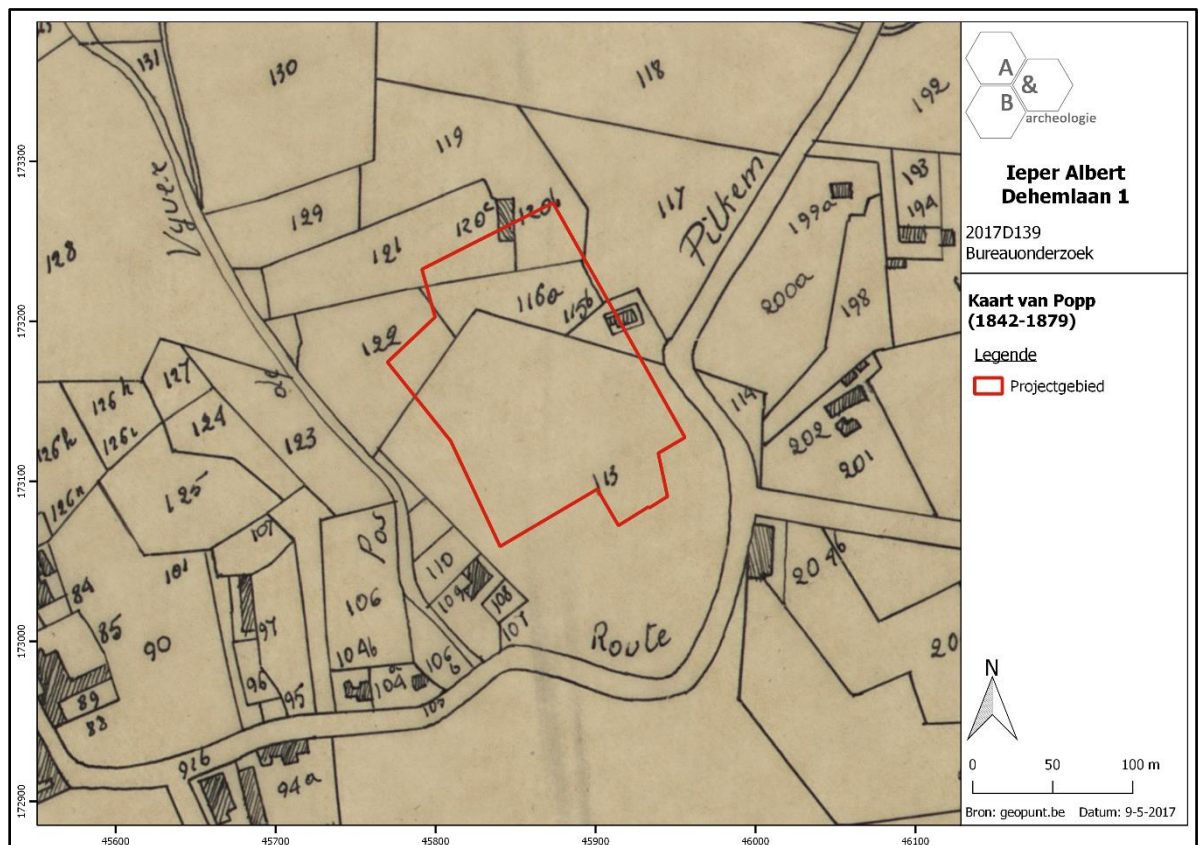
De vroegste luchtfoto betreft een orthofoto uit 1971. De kwaliteit en resolutie is vrij laag, maar toch kan hierop het plangebied herkend worden. Op de luchtfoto lijkt de ravelijnstructuur nog zichtbaar in het noordelijke deel door de knik die de percelen daar maken. Daarnaast is reeds het grote gebouw aan de Albert Dehemlaan 1 opgetrokken, al lijkt dit nog vrij recent gebeurd te zijn. Het noordelijke deel en de westelijke rand zijn ingenomen als groenzone. Ook de Albert Dehemlaan zelf werd tussen de Eerste Wereldoorlog en 1971 aangelegd. Op een later luchtfoto van 1979-1990 is het plangebied sterk toegenomen in volume. Het gebouw aan de Albert Dehemlaan 1 werd sterk uitgebreid en er werd een tweede groot gebouw opgetrokken aan de Albert Dehemlaan 1a. Slechts een klein deel is ingenomen als groenzone. Op de luchtfoto van 2016 is te zien dat bij de gebouwen nog extra parkeergelegenheden voorzien zijn. Slechts een kleine 3000m² van de totale 2,2ha is ingenomen als groenzone.

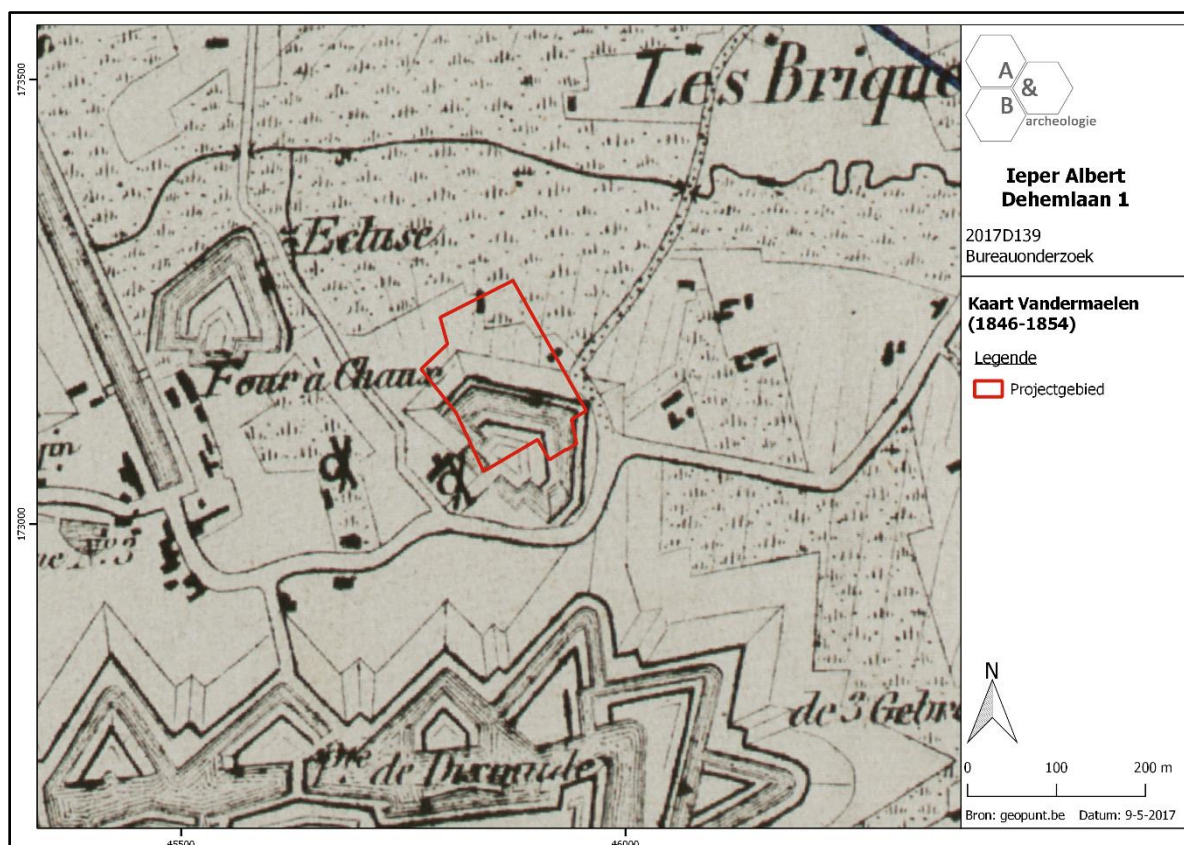
Figuur 20 Uitsnede uit de Ferrariskaart (bron: geopunt.be).

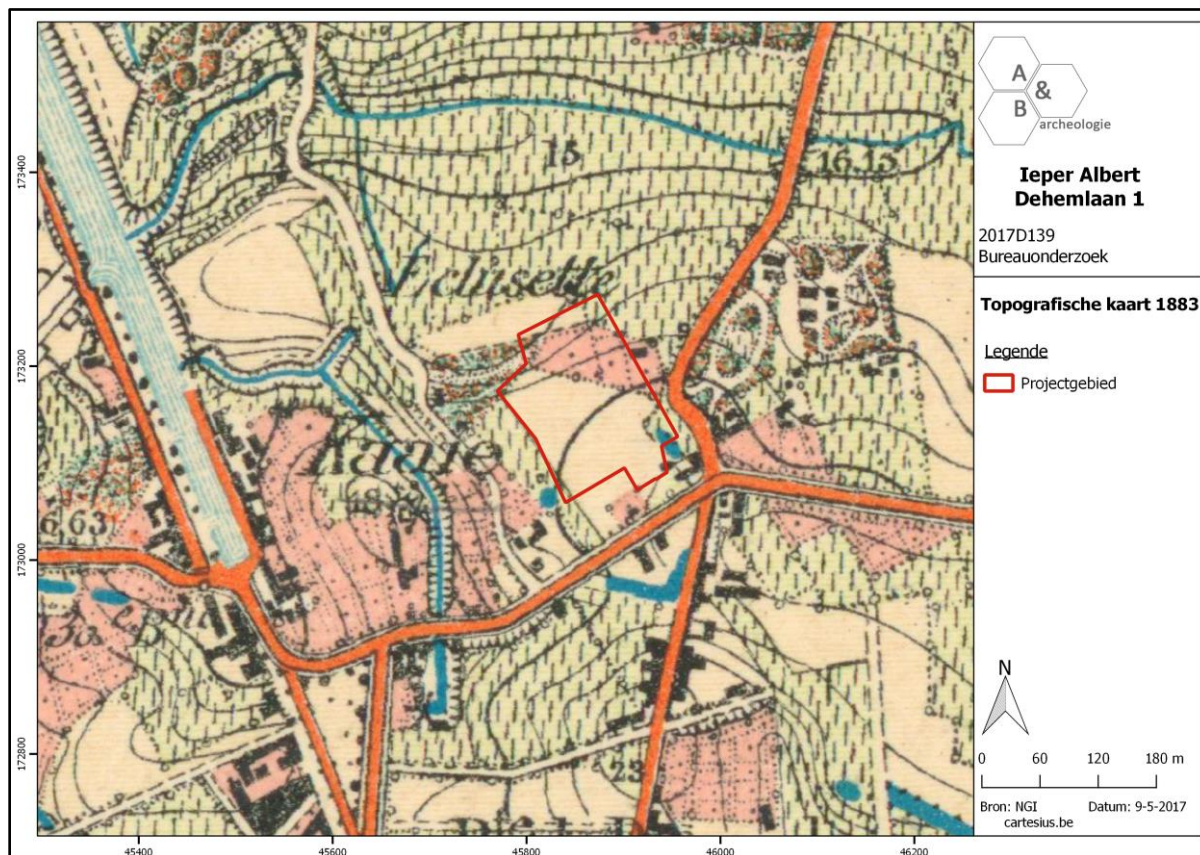
Figuur 21 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).

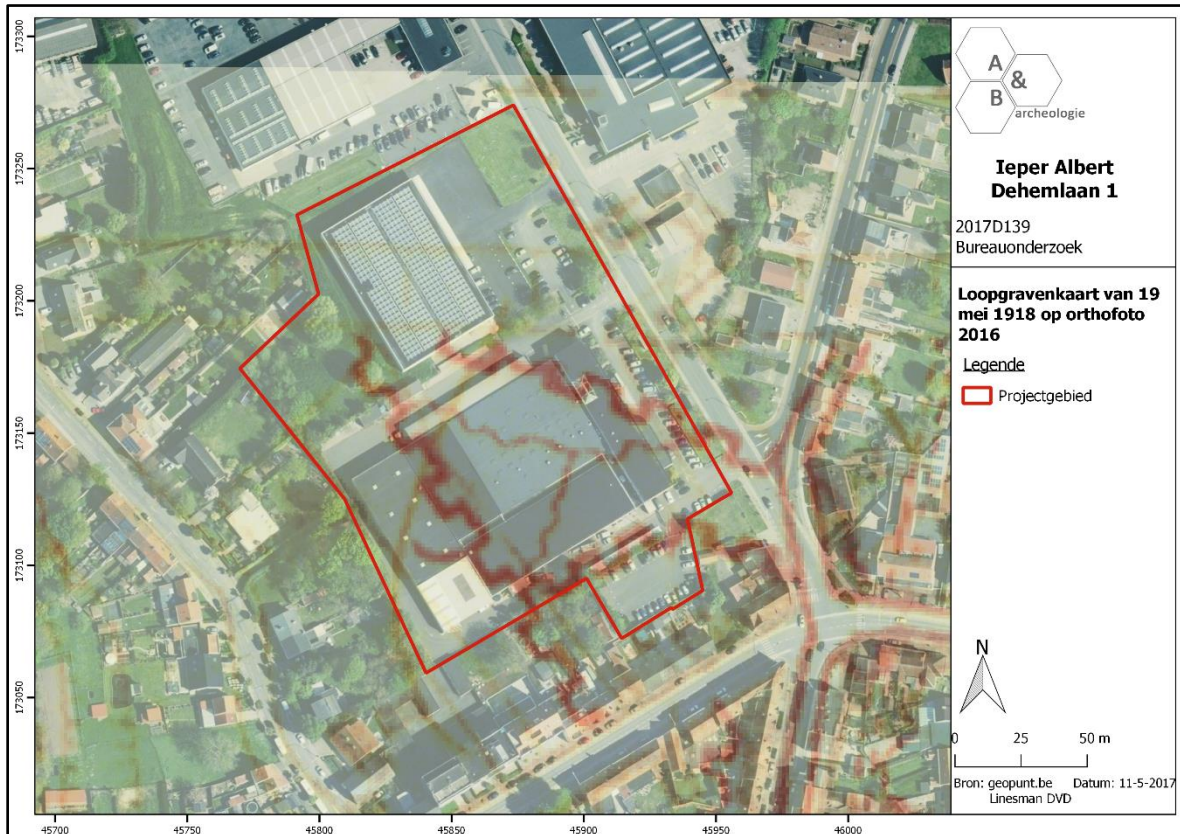
Figuur 22 Uitsnede uit de Kaart van Popp (bron: geopunt.be).

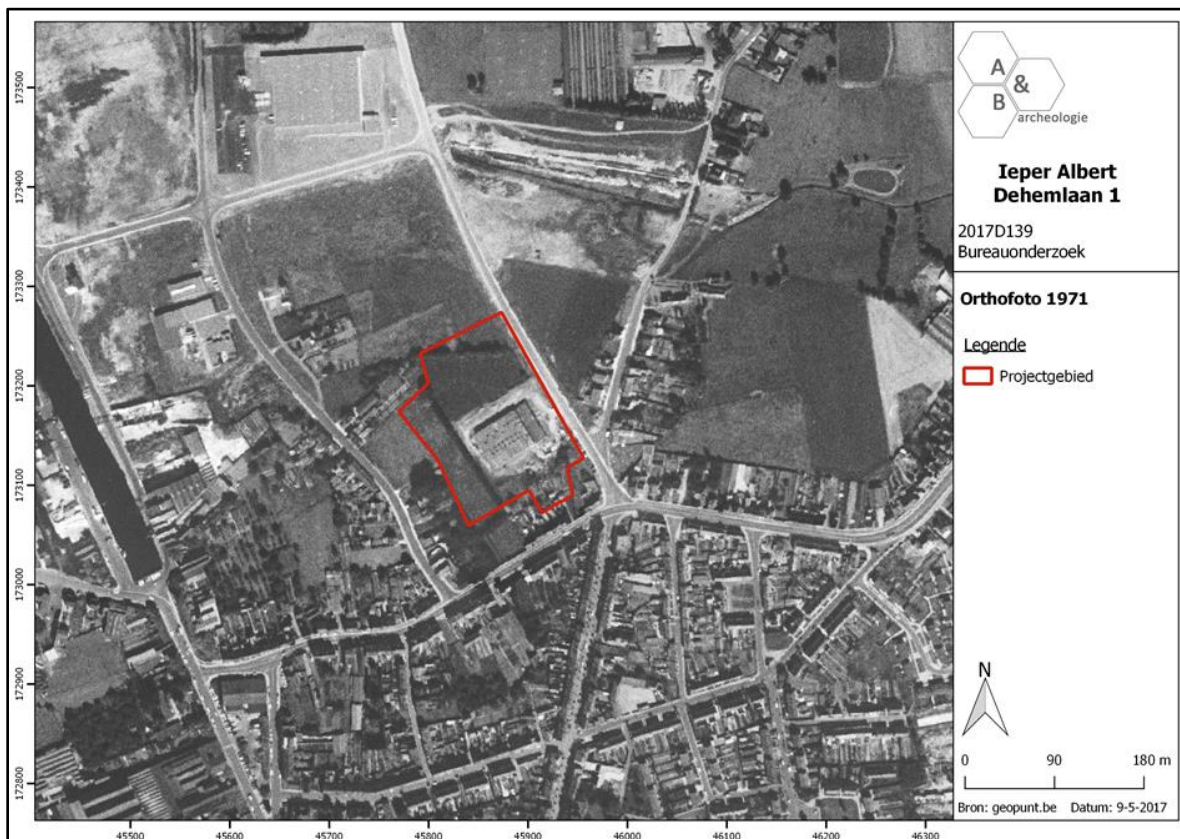
Figuur 23 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).

Figuur 24 Uitsnede uit de Topografische kaart van 1883 (bron: Cartesius.be).

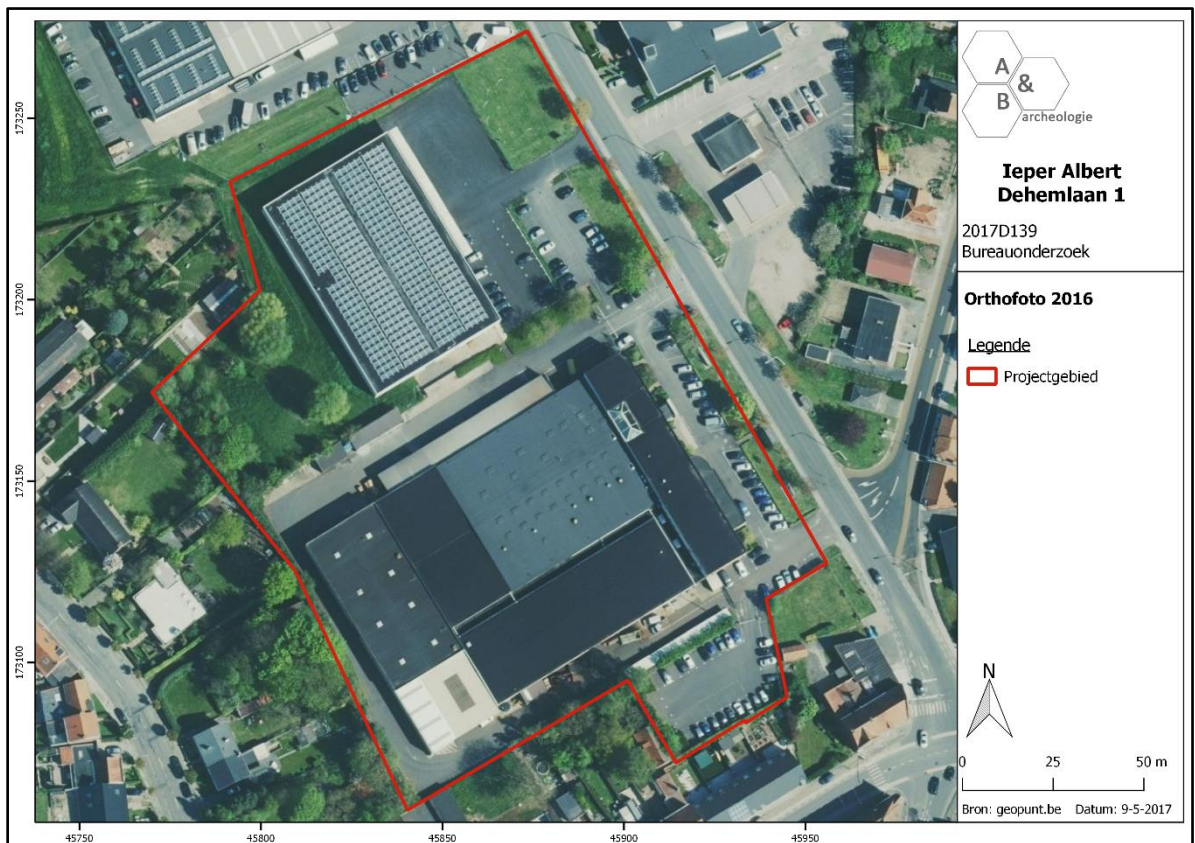
Figuur 27 Uitsnede uit de loopgravenkaart van 19 mei 1918 geprojecteerd op de orthofoto van 2016 (bron: Linesman DVD en geopunt.be).

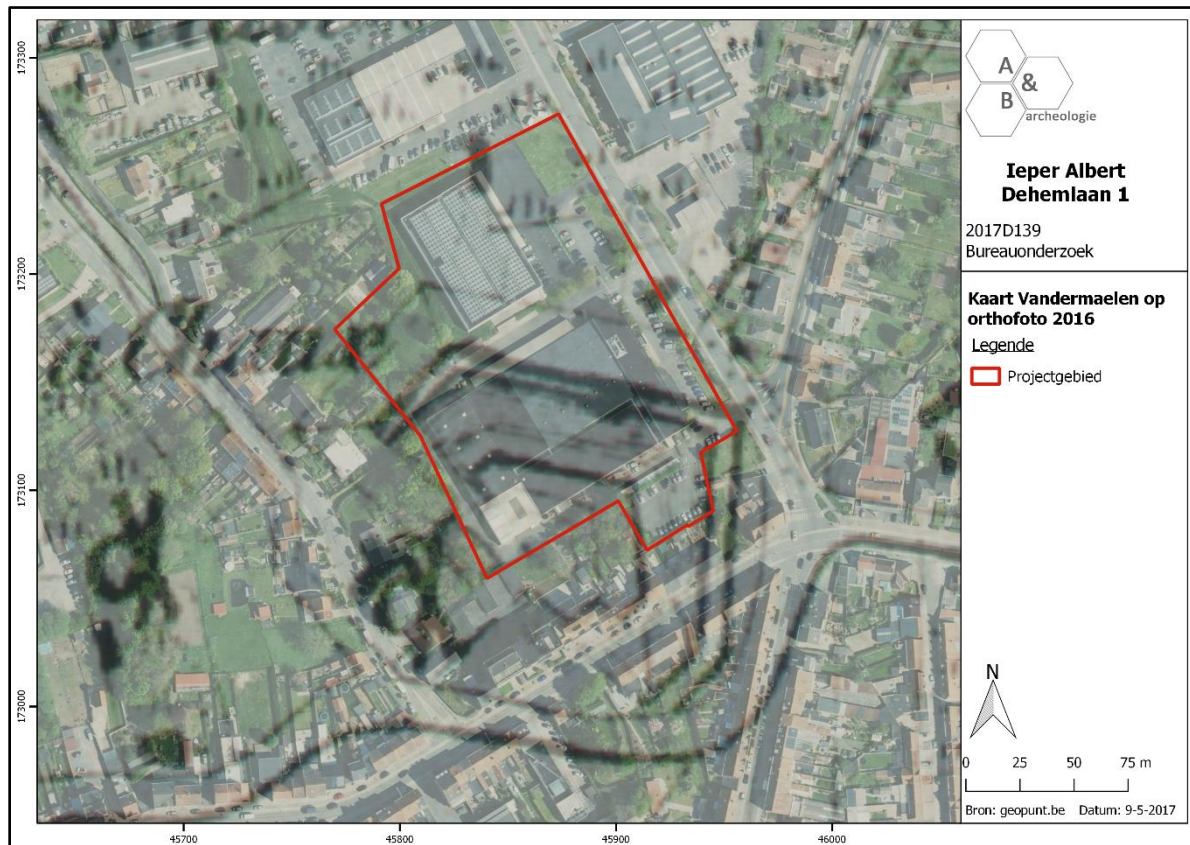
Figuur 28 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).

Figuur 29 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1990 (bron: geopunt.be).

Figuur 30 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2016 (bron: geopunt.be).

Figuur 31 Zicht op het plangebied met aanduiding van de kaart van Vandermaelen op de luchtfoto van 2016 (bron: geopunt.be). Hierop is duidelijk de positie van de ravelijn te zien.

2.5. Archeologische situering

Op de Centrale Archeologische Inventaris worden in de omgeving van het projectgebied enkele sites aangegeven, die hiernavolgend besproken worden. Vooral binnen de historische stadskern van Ieper werden de afgelopen decennia verschillende stadskernonderzoeken uitgevoerd die duidelijk de middeleeuwse oorsprong en stadsontwikkeling aantonen. Daarnaast getuigen diverse gebouwen en structuren van het historisch belang van de regio. Voorbeelden hiervan zijn de Sint-Niklaaskerk (CAI ID 152637) en de diverse stadspoorten zoals de Tempel- en Boterpoort (CAI ID 152639 en 152638).

Ter hoogte van het plangebied zelf zijn weinig tot geen archeologische gegevens gekend. De gekende sites situeren zich vooral binnen de oude vesten. Wel kunnen enkele recente onderzoeken vermeld worden waaronder een opgraving in 2014 door het Vlaams Erfgoed Centrum aan de Kleine Poezelstraat, ten noorden van het plangebied (CAI ID 159761). Hierbij werden sporen aangetroffen van Romeinse bewoning uit de 1ste eeuw n.C. Het gaat om een goed bewaarde waterput waarin nog een houten emmer werd teruggevonden. Daarnaast was een grote afvaldump aanwezig met veel vondstmateriaal. Bij de vondsten hoort onder andere een bronzen godenbeeldje. Als tweede leverde de opgraving veel sporen op uit de Eerste Wereldoorlog met onder andere de 2de Britse linie, uitgewerkt shelters. Ook werden stoffelijke resten van gesneuvelden teruggevonden.

Ten noordoosten van het plangebied werd een opgraving uitgevoerd door Adede in 2014 aan de Briekestraat (CAI ID 209019). Hierbij werden de resten teruggevonden van de begraafplaats New Irish Farm uit de Eerste Wereldoorlog, die na de oorlog verplaatst werd verderop ten noorden. Bij de opgraving werden stoffelijke resten teruggevonden. Verder ten noordoosten werd een opgraving uitgevoerd door Monument Vandekerckhove aan het Wieltje. Ook hier werden menig sporen aangetroffen uit de Eerste Wereldoorlog waaronder enkele loopgraven. Daarnaast werden ook resten van laat- en postmiddeleeuwse huisjes aangetroffen.

Ten noordoosten bevindt zich ook nog het White House Cemetery ter hoogte van de Brugseweg 156. Aan de Pilkemseweg bevinden zich nog twee andere begraafplaatsen meer bepaald La Brique Military Cemetery 1 en 2.

Ten oosten aan de Bellewaerdebeek en de Brugseweg werd losse vondsten aangetroffen in de vorm van grijs aardewerk, rood geglaazuurd aardewerk en steengoed te dateren in de 2de helft van de 14de eeuw (CAI ID 157074)⁸.

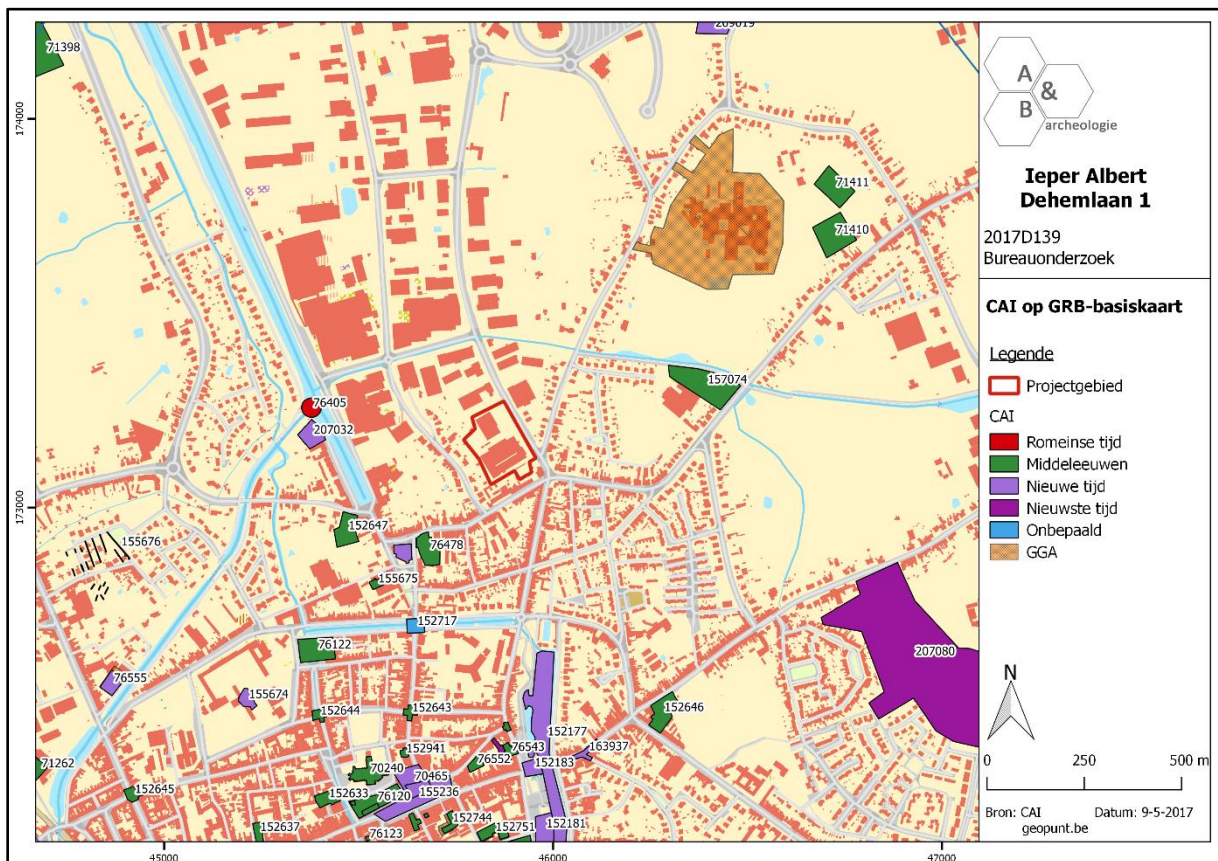
Ten zuidoosten werd een groot proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door Adede in 2013 ter hoogte van de Zonnebeekseweg aan de Vloei (CAI ID 207080)⁹. Bij het onderzoek werden resten teruggevonden van het Sapper Camp uit de Eerste Wereldoorlog alsook een massagraf met Britse gesneuvelden. Daarnaast werden nog enkele sporen uit de Romeinse tijd aangetroffen en kwamen resten aan het licht van postmiddeleeuwse ovens die te maken hebben met baksteenproductie. Een verder vervolgonderzoek werd niet geadviseerd.

⁸ Dewilde 1991

⁹ De Smaele et al. 2013

Ten westen van het plangebied werden bij reinigingswerken aan de samenvloeiing van de Ieperlee en de Komenvaart in het opgebaggerd slib een dupondius teruggevonden van Antoninus Pius (CAI ID 76405)¹⁰. De munt kan gedateerd worden tussen 152 en 154 n.C.

De bovenvermelde sites en vondstlocaties tonen aan dat de stadskern van Ieper een hoog archeologisch potentieel heeft. In de omgeving van Ieper werden de afgelopen jaren menig archeologische onderzoeken uitgevoerd. Deze resulteerden hoofdzakelijk in sporen uit de Eerste Wereldoorlog, maar daarnaast werden ook Romeinse en middeleeuwse sporen geattesteerd.

Figuur 32 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (bron: geopunt.be en CAI).

¹⁰ Termote 1988

3. Synthese

3.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Op basis van de bureaustudie kan volgend verwachtingspatroon vooropgesteld worden:

- Op basis van de 18de- en 19de-eeuwse cartografische bronnen kan gesteld worden dat zich in het zuidelijke deel een deel van een ravelijn bevond. Volgens de uitgevoerde projectie op de hedendaagse orthofoto is het grootste deel ingenomen door huidige gebouwen aan de Albert Dehem 1 en de Brugseweg, slechts een klein deel in de westelijke groenzone van het plangebied zou deel uitmaken van de extra ravelijnsgracht.
- Uit de Eerste Wereldoorlog bevinden zich enkele loopgraven binnen het plangebied. Echter op basis van de projectie op de hedendaagse orthofoto is duidelijk te zien dat deze zich onder de bestaande en te behouden bewoning en gebouwen bevindt. Slechts een klein deel van een getande loopgraaf bevindt zich in de groenzone maar stopt ook daar.
- Op de 20ste eeuwse luchtfoto's is te zien dat het plangebied stelselmatig ontwikkeld tot zijn huidige vorm. Het grootste deel, ca. 1,9ha, wordt ingenomen door gebouwen, parking en asfaltverhardingen. Slechts een klein deel is in gebruik als groenzone (ca. 3000m²).
- Voor de periode voor de 18de eeuw zijn geen bronnen beschikbaar waardoor de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet kan gestaafd worden.
- Gezien de gebouwen die reeds opgetrokken werden, de asfaltverhardingen en de parkeergelegenen kan gesteld worden dat het plangebied reeds grotendeels verstoord werd in het verleden. Bovendien concentreren de werkzaamheden zich grotendeels op reeds bestaande verstoringen. Of worden delen opgehoogd waardoor geen of weinig verstoring in de bodem zal plaatsvinden. Enkel ter hoogte van de nieuw aan te leggen asfaltverharding is de verstoringgraad beperkt.
- In de omgeving van het plangebied zijn diverse archeologische waarden te onderscheiden die duidelijk het potentieel van de regio aantonen. De sporen wijzen op menselijke aanwezigheid vanaf de Romeinse periode tot in de nieuwste tijd, met vooral een concentratie aan sporen uit de Eerste Wereldoorlog. De kern van deze laatste bevinden zich echter meer naar het noorden en oosten van het plangebied in de richting van het front.

3.2. Afweging verder vooronderzoek

Bij de afweging voor een verder vooronderzoek worden alle gegevens van het bureauonderzoek geëvalueerd om zodoende een uitspraak te kunnen doen voor eventuele verdere onderzoeksstappen. In eerste instantie wordt gekeken naar de methodes met geen of het minste impact in de bodem. Deze onderzoeken vallen onder de noemer 'verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem' (landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek en veldkartering/metaaldetectie). Indien uit deze onderzoeken de afwezigheid van een archeologische site niet gestaafd kan worden, dient men verder over te gaan tot een 'vooronderzoek met ingreep in de bodem' (verkenkend en waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten). In het geval een archeologische site aanwezig is, dient men eerst te proberen deze *in situ* te behouden. Indien dit niet mogelijk is, is een verdere opgraving noodzakelijk.

De geplande werkzaamheden, binnen het plangebied van ca. 22300m², omvatten in eerste instantie het verwijderen van de aanwezige verhardingen en stallingen en ook het gedeeltelijk ophogen van het lager noordelijke deel. Hierna wordt een nieuw L-vormig gebouw als magazijn/productieruimte van ca. 2547m² opgetrokken, een nieuwe asfaltverharding van ca. 1666m² aangelegd en een uitbreiding van de parking in het noordoosten van ca. 400m². De rest van het terrein blijft ongewijzigd en behouden in zijn huidige situatie. Het grootste deel van de geplande werken situeren zich op reeds verstoorde gronden. Zo bevindt het L-vormige gebouw zich grotendeels boven bestaande verhardingen die uitgebroken zullen worden en vervangen door een nieuwe fundering, daarbij wordt ook een groot deel opgehoogd, aangezien er sprake is van een hoogteverschil van 1,3m tussen het gebouw aan de Albert Dehemlaan 1 en 1a. De nieuwe asfaltverharding van ca. 1666m² bestaat uit een smalle strook rond de nieuwbouw en het gebouw aan de Albert Dehemlaan 1a. De fundering reikt hier tot ca. 50cm in de bodem. Als laatste zal bij de parking een oppervlakkig aanpassing gebeuren met een uitbreiding naar het noorden toe. Het grootste deel van de parking en verhardingen blijven behouden.

Concluderend kan gesteld worden dat op basis van de geplande werkzaamheden en de bureaustudie geen verder vooronderzoek noodzakelijk is. De nieuwe verstoringsoppervlakte is te beperkt in omvang. Het grootste deel bevindt zich reeds op verstoorde gronden. Daarnaast toont de bureaustudie aan dat de ravelijnsgracht grotendeels aanwezig is in de groenzone en er dus geen oudere sporen meer bewaard kunnen zijn. Deze grachten kenmerken zich door hun grote diepte waardoor ook *in situ* behoud kan vooropgesteld worden voor de ravelijnsgracht zelf. De sporen uit de Eerste Wereldoorlog bevinden zich onder de reeds bestaande gebouwen.

3.3. Beantwoording onderzoeksvragen

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Voor het projectgebied zelf zijn geen archeologische gegevens gekend. In de omgeving bevinden zich enkele archeologische sites. Vooral binnen de stadskern van Ieper zijn diverse opgravingen uitgevoerd die sporen opleverden uit de middeleeuwen. Rondom Ieper werden bij opgravingen aan de Kleine Poezelstraat en aan de Vloei sporen uit de Romeinse periode aangetroffen. Als laatste zijn vooral sporen uit de Eerste Wereldoorlog geattesteerd. Deze concentreren zich vooral naar het noorden en oosten toe richting het front. Op het terrein zelf zijn ook loopgraven aanwezig volgens de loopgravenkaart. Deze bevinden zich echter onder de bestaande gebouwen.

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Er kan duidelijk gesteld worden dat het gebied grotendeels verstoord werd. Het terrein met een totale oppervlakte van ca. 22300m² is bijna volledig ingenomen door gebouwen, parking en asfaltverhardingen. Slechts een 3000m² is in gebruik als groenzone. Daarnaast is bij het oprichten van de ravelijn een groot deel uitgegraven voor de aanleg van de grachten. Hierdoor kan gesteld worden dat de verstoringsgraad binnen het plangebied aanzienlijk is.

- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Volgens de bodemkaart is er sprake van een plaggenbodem. Een dergelijke bodem bevindt zich onder de huidige teelaarde en is ca. 60cm dik en ontstaan sinds de late middeleeuwen. Onder de plaggenbodem kunnen de oudere archeologische sporen goed bewaard zijn. Het voorkomen van de plaggenbodem werd bevestigd door de geplaatste controleboringen. Enkel in het noordelijke deel is de plaggenbodem beperkter van dikte.

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

De geplande werkzaamheden, binnen het plangebied van ca. 22300m², omvatten in eerste instantie het verwijderen van de aanwezige verhardingen en stallingen en ook het gedeeltelijk ophogen van het lager noordelijke deel. Hierna wordt een nieuw L-vormig gebouw als magazijn/productieruimte van ca. 2547m² opgetrokken, een nieuwe asfaltverharding van ca. 1666m² aangelegd en een uitbreiding van de parking in het noordoosten van ca. 400m². De rest van het terrein blijft ongewijzigd en behouden in zijn huidige situatie. Het grootste deel van de geplande werken situeren zich op reeds verstoorde gronden. Zo bevindt het L-vormige gebouw zich grotendeels boven bestaande verhardingen die uitgebroken zullen worden en vervangen door een nieuwe fundering, daarbij wordt ook een groot deel opgehoogd, aangezien er sprake is van een hoogteverschil van 1,3m tussen het gebouw aan de Albert Dehemlaan 1 en 1a. De nieuwe asfaltverharding van ca.

1666m² bestaat uit een smalle strook rond de nieuwbouw en het gebouw aan de Albert Dehemlaan 1a. De fundering reikt hier tot ca. 50cm in de bodem. Als laatste zal bij de parking een oppervlakkig aanpassing gebeuren met een uitbreiding naar het noorden toe. Het grootste deel van de parking en verhardingen blijven behouden. De geplande werken hebben voor het grootste deel een impact op reeds verstoorde gronden

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan niet vastgesteld worden op basis van het bureauonderzoek. Gezien de omliggende gekende archeologische sites en vondstmeldingen is er een zeker archeologisch potentieel. Daarnaast bevindt zich een deel van een ravelijn in het zuidelijke deel van het plangebied. Het grootste deel bevindt zich onder de bestaande en te behouden gebouwen. Slechts een deel van de gracht is aanwezig ter hoogte van de westelijke groenzone. Echter door de ingrepen in de bodem in het verleden is een groot deel van het archeologisch bodemarchief reeds verstoord.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

Er dient geen verder (voor)onderzoek te gebeuren in gelijk welke vorm.

4. Samenvatting

Het terrein bevindt zich aan de Albert Dehemlaan 1 en 1a, gelegen aan de noordelijke rand van de stad Ieper in de provincie West-Vlaanderen. Verder ten oosten ligt de Pilkemseweg en aan de zuidelijke kant loopt de Brugseweg. De totale oppervlakte van het terrein bedraagt 22.335m² en wordt momenteel ingenomen door twee grote gebouwen die overeenkomen met de Albert Dehemlaan 1 en 1a. Bij de gebouwen zijn verhardingen in asfalt aanwezig die gebruikt worden als parkeergelegenheden en voor transportering. Slechts een klein deel, ca. 3000m², van het gebied is in gebruik als groenzone. Kadastraal gezien kan het plangebied teruggevonden worden op: Ieper, afdeling 2, sectie A, perceel nr. 113v26 en 116h.

Het plangebied wordt tweeledig ingedeeld. Het noordelijke deel betreft een Ldp bodem. Een dergelijke bodem betreft een matig natte zandleembodem zonder profielontwikkeling. Het zuidelijke deel betreft een Lep(o) bodem. Deze bodem verschilt enkel in de draineringsklasse die hier nat is. Wel kan opgemerkt worden dat hier een sterk antropogene invloed was op het bodemarchief, aangegeven met de extentie (o). In de zuidoostelijke hoek wordt een klein gearceerd aangegeven met de codering OB. Een dergelijk type slaat op bebouwde zones waar geen bodemkundige gegevens voorhanden zijn.

De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan niet vastgesteld worden op basis van het bureauonderzoek. Gezien de omliggende gekende archeologische sites en vondstmeldingen is er een zeker archeologisch potentieel. Daarnaast bevindt zich een deel van een ravelijn in het zuidelijke deel van het plangebied. Het grootste deel bevindt zich onder de bestaande en te behouden gebouwen. Slechts een deel van de gracht is aanwezig ter hoogte van de westelijke groenzone. Echter door de ingrepen in de bodem in het verleden is een groot deel van het archeologisch bodemarchief reeds verstoord.

De geplande werken omvatten twee luiken. Het eerste luik betreft het voorbereidende werk, in dit geval het afbreken van twee stallingen, het verwijderen van de bestaande verhardingen tussen beide gebouwen in en het wegnemen van het hoogteverschil van 1,3m tussen beide gebouwen door middel van een ophoging. Ook de achterliggende groenzone wordt opgehoogd ter hoogte van de nieuwbouw. Nadien zal een L-vormig magazijn/productieruimte opgetrokken worden tussen beide bestaande gebouwen in. Er wordt een nieuwe asfaltverharding aangelegd rond de nieuwbouw en het gebouw aan de Albert Dehem 1a. Als laatste wordt in de noordoostelijke hoek aan de Albert Dehemlaan 1a de voorste parking licht uitgebreid met ca. 400m². Het zuidelijk deel, oftewel Albert Dehemlaan 1, en de rest van het terrein blijft ongewijzigd en behouden in zijn huidige toestand. Concluderend kan gesteld worden dat over een totale oppervlakte van 4613m² nieuwe wijzingen worden aangebracht. 2547m² slaat neer op het nieuwe magazijn/productieruimte waarvan ca. 700m² nieuwe verstoringen met zich meebrengt. Door de ophoging wordt deze bovendien beperkt. De rest van het gebouw bevindt zich reeds boven verstoorde grond of wordt opgehoogd. Daarnaast wordt 1666m² nieuwe asfalt aangelegd en wordt een parking deels uitgebreid met ca. 400m².

Concluderend kan gesteld worden dat de geplande werken en de daarbij gepaarde graafwerkzaamheden zich beperken tot reeds verstoorte gronden en te beperkt zich in omvang om verder archeologisch (voor)onderzoek te adviseren in gelijk welke vorm.

5. Bibliografie

- <https://nl.wikipedia.org/wiki/leper>
- <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>
- <https://www.sanderusmaps.com>
- DE SMAELE B., COENAERTS J. en PYPE P., 2013, *Sporen van Sapper Camp. Archeologische prospectie met ingreep in de bodem op de site De Vloei te leper* (West-Vlaanderen), Archeo Rapport 37, Gent.
- DEWILDE M., 1991, Laat-middeleeuwse ceramiek uit Sint-Jan (leper, W.-Vl.), in: *Archeologie 1990*, 78.
- TERMOTE J., 1988, leper (W.-Vl.): romeinse munt, in: *Archeologie 1988/2*, p. 168.
- X, 2016, *Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem: leper, Sint-Niklaasstraat, site De Meersen.*

6. Bijlages

- Figurenlijst

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de orthofoto van 2016 (bron: geopunt.be).....	7
Figuur 2 Zicht op de bestaande asfaltverhardingen (foto aangeleverd door de initiatiefnemer).	8
Figuur 3 Zicht op de bestaande asfaltverhardingen met links zicht op het niveauverschil (foto aangeleverd door de initiatiefnemer).	8
Figuur 4 Zicht op het niveauverschil tussen Albert Dehemlaan 1 (links) en Albert Dehemlaan 1a (rechts). Het niveauverschil bedraagt 1,3m (foto aangeleverd door de initiatiefnemer).	9
Figuur 5 Uitsnede uit de ‘geplande werken’ met zicht op de centrale L-vormige uitbreiding die het gebouw links met het rechtse verbind (bron: initiatiefnemer).....	11
Figuur 6 Detailopname uit het ontwerpplan met links het nieuwe magazijn/productieruimte, in puntjes wordt de nieuwe asfaltverharding aangegeven (bron: initiatiefnemer).	12
Figuur 7 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	13
Figuur 8 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	14
Figuur 9 Zicht op het kadasterplan met aanduiding van de perceelsnummers (bron: geopunt.be). ...	14
Figuur 10 Zicht op de bodemgebruikskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).	15
Figuur 11 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).....	16
Figuur 12 Detailopname van het Digitaal Hoogtemodel met de twee hoogteprofielen (bron: AGIV).	17
Figuur 13 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).	17
Figuur 14 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).	18
Figuur 15 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).....	19
Figuur 16 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).....	20
Figuur 17 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	20
Figuur 18 Ontwikkeling van de stad Ieper: I: twee kernen in de 11de eeuw; II: Ieper tot het einde van de 12de eeuw; III: De uitbreidingen van de 13de eeuw; IV: Ieper en het verloop van de tweede omwalling (Uterste Veste) in de 14de eeuw (overgenomen uit: X, 2016, p. 5).	24
Figuur 19 Zicht op de historische stadskern van Ieper op de kaart van Braun en Hogenberg, 1581-1588 (bron: www.sanderusmaps.com). Het plangebied situeert zich buiten de kaart aan de noordelijke zijde.	24
Figuur 20 Uitsnede uit de Ferrariskaart (bron: geopunt.be).....	26
Figuur 21 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).	27
Figuur 22 Uitsnede uit de Kaart van Popp (bron: geopunt.be).	27
Figuur 23 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).....	28
Figuur 24 Uitsnede uit de Topografische kaart van 1883 (bron: Cartesius.be).	28
Figuur 25 Uitsnede uit de loopgravenkaart van 28 janurai 1917 (bron: Linesman DVD).	29
Figuur 26 Uitsnede uit de loopgravenkaart van 19 mei 1918 (bron: Linesman DVD).	29
Figuur 27 Uitsnede uit de loopgravenkaart van 19 mei 1918 geprojecteerd op de orthofoto van 2016 (bron: Linesman DVD en geopunt.be).....	30
Figuur 28 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).....	30
Figuur 29 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1990 (bron: geopunt.be).....	31
Figuur 30 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2016 (bron: geopunt.be).....	31

Figuur 31 Zicht op het plangebied met aanduiding van de kaart van Vandermaelen op de luchtfoto van 2016 (bron: geopunt.be). Hierop is duidelijk de positie van de ravelijn te zien.....	32
Figuur 32 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (bron: geopunt.be en CAI).	34